Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽOVANNI PITRUCELLAS
[*GIOVANNI PITRUZZELLA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2020. gada 5. martā [1]

Lieta C-212/19

Ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation
pret
Compagnie des pêches de Saint-Malo

(*Conseil d'État* (Francija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Valsts atbalsts – Nelikumīga atbalsta atgūšana – Lēmums 2005/239/EK – Akvakultūras produktu ražotāji un zvejnieki – Sociālā nodrošinājuma iemaksas – Darba devēja un darbinieku iemaksu nošķiršana – Parādnieka saistībā ar atmaksāšanas pienākumu noteikšana – Atmaksāšana, ko veic uzņēmuma darbinieki

1. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *Conseil d'État* [Valsts padome] (Francija) lūdz Tiesu, pirmkārt, interpretēt Komisijas 2004. gada 14. jūlija Lēmumu 2005/239/EK par dažiem atbalsta pasākumiem akvakultūras produktu ražotājiem un zvejniekiem, ko īsteno Francija (turpmāk tekstā – "strīdīgais lēmums") [2], un, otrkārt, precizēt Francijas Republikas atgūšanas pienākumu apjomu minētā lēmuma izpildē.

2. Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar lauksaimniecības un pārtikas ministra [*ministre de l'Agriculture et de l'Alimentation*] (turpmāk tekstā – "ministrs") apelācijas sūdzību par *cour administrative de Nantes* [Nantes Administratīvās tiesas] (Francija) spriedumu, ar kuru pēdējā minētā apstiprināja atmaksas pieprasījuma atcelšanu, kuru bija izdevis Bretaņas reģiona valsts finanšu ģenerāldirektors [*directeur général des finances publiques de Bretagne*] attiecībā uz sabiedrību *Compagnie des pêches de Saint-Malo* (turpmāk tekstā – "*Compagnie*"), par naudas summas piedziņu attiecībā uz atbalsta atgūšanu, ko šī sabiedrība saņēmusi, piemērojot valsts pasākumus, kas ir strīdīgā lēmuma priekšmets.

I. Tiesvedības pamatlietā priekšvēsture

3. Ar 2000. gada 21. jūnija vēstuli Francijas Republika informēja Eiropas Komisiju par kompensācijas pasākumiem, ko tā pieņēmusi par labu zvejniekiem un akvakultūras produktu ražotājiem, kuri cietuši zaudējumus, no vienas puses, sakarā ar ogļūdeņražu piesārņojumu, ko izraisīja kuģa *Erika* katastrofa Gaskoņas līcī 1999. gada 12. decembrī, un, no otras puses, sakarā ar spēcīgo vētru 1999. gada 27. un 28. decembrī [3]. Šos pasākumus veidoja, pirmkārt, ārkārtas atbalsta mehānismi, kas tika pieņemti ar 2000. gada 2. februāra apkārtrakstu, lai varētu sniegt palīdzību sešu Francijas rietumu departamentu (Finistēra [*Finistère*], Morbiāna [*Morbihan*], Atlantijas Luāra [*Loire-Atlantique*], Vandeja [*Vendée*],

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 OV 2005, L 74, 49. lpp.

3 Tā kā šie pasākumi tika īstenoti, pirms Komisija bija izteikusies par to saderību ar kopējo tirgu, materiāli tika reģistrēti kā nepaziņota atbalsta shēma (skat. strīdīgā lēmuma 1. apsvērumu).

Piejūras Šaranta [*Charente-Maritime*] un Žironda [*Gironde*]) zvejniekiem un akvakultūras produktu ražotājiem, kuri bija cietuši zaudējumus šo notikumu dēļ, un, otrkārt, sociālo maksājumu samazinājums par 50 % trīs mēnešu laikposmā akvakultūras produktu ražotājiem un sešu mēnešu laikposmā zvejniekiem, kas tika pieņemts ar diviem jauniem 2000. gada 15. aprīļa un 13. jūlija apkārtrakstiem. Šis otrais pasākums attiecās uz visu Francijas metropoli un visiem aizjūras departamentiem.

4. Lielāko daļu pasākumu, kas tika pieņemti ar 2000. gada 2. februāra apkārtrakstu, Komisija uzskatīja par saderīgiem ar kopējo tirgu [4]. Savukārt ar lēmumu, kas Francijas Republikai tika paziņots 2001. gada 11. decembrī, Komisija uzsāka EKL 88. panta 2. punktā paredzēto procedūru attiecībā uz pārējiem pasākumiem, tostarp it īpaši "sociālo maksājumu papildu atvieglojumiem" par labu zvejniekiem, kas tika īstenots laikposmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim [5].

5. Šis atvieglojums attiecās uz "darba devēja un darbinieku iemaksām" [6], kas tika pārskaitītas *Établissement national des invalides de la marine* [Nacionālajai Jūras flotes invalīdu iestādei] (*ENIM*) [7]. Attiecībā uz samazinājuma veidu strīdīgā lēmuma 20. apsvērumā Komisija paskaidro, ka "*ENIM* veiktajām iemaksām samazinājuma likme bija 50 % gan attiecībā uz darbinieku iemaksām, gan darba devēja iemaksām. Tomēr īpašā gadījumā – kuģiem, kuriem netiek piemērots daļu atalgojuma veids, darba devēja daļa tika segta 75 % līmenī. Saskaņā ar Francijas teikto, šis dažādais līmenis izskaidrojams ar apstākli, ka daļu atalgojuma gadījumā pastāv cieša finansiālā solidaritāte starp aprīkojumu un ekipāžu attiecībā uz grūtībām, ar kādām jāsastopas zvejniecības procesā, jo īpaši sakarā ar apgrozījuma samazināšanos, bet rūpnieciskā aprīkojuma gadījumā, kuram šis atalgojuma veids nepastāv, uz aprīkojumu faktiski tiek attiecināta lielākā daļa no ekonomiskajām grūtībām".

6. Pasākumā par sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojumiem par labu zvejniekiem kopā ar citiem papildu pasākumiem bija paredzēts ņemt vērā it īpaši zaudējumus, ko cieta zvejas nozares uzņēmumi tirgus situācijas pasliktināšanās dēļ [8]. Francijas iestādes uzskata, ka tika konstatēta vispārēja lejupslīde jūras produktu tirgū ar ilgstošu pieprasījuma samazināšanos patērētāju satraukuma dēļ par naftas noplūdes ietekmi uz veselību [9]. Tomēr Komisija uzskata, ka Francijas Republikas sniegtā informācija bija pretrunā citai oficiāla rakstura informācijai, kas tai bija zināma [10]. Ņemot vērā šo informāciju, Komisija uzskatīja, ka pastāv nopietnas šaubas par šī pasākuma, kam ir darbības atbalsta raksturs, saderību ar kopējo tirgu.

7. Šīs šaubas formālās izmeklēšanas procedūras laikā netika kliedētas. Pēc padziļinātas zvejas produktu tirgus situācijas izpētes 2000. gada pirmajā ceturksnī [11] Komisija strīdīgā lēmuma 98. apsvērumā secināja, ka, ņemot vērā dažādos tās rīcībā esošos faktus, "vispārējs sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojums zvejniekiem laikposmā no 15. aprīļa līdz 15. oktobrim [nevarēja] tikt atzīts par saderīgu

4 Attiecībā uz pasākumiem par labu zvejniekiem runa bija par atbalstu kuģu un zvejas materiālu, kas zaudēti vai bojāti vētrā, atjaunošanai, par avansa kompensācijas maksājumiem, kas jāmaksā *Fonds internationaux d'indemnisation pour les dommages dus à la pollution par les hydrocarbures* (*FIPOL*) [Starptautiskais naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas fonds], un par vienotas likmes atbalstu par ienākumu zaudēšanu, kas izriet no vētras laikā ciestajiem zaudējumiem (skat. strīdīgā lēmuma 5. apsvērumu).

5 Skat. lēmumu par formālas izmeklēšanas procedūras uzsākšanu (atbalsts C 91/2001 par atlīdzību akvakultūras produktu ražotājiem un zvejniekiem, kas cietuši no naftas noplūdes un vētras (1999. gada decembris)), kas ietverts uzaicinājumā iesniegt apsvērumus saskaņā ar EK līguma 88. panta 2. punktu un Padomes Regulas (EK) Nr. 659/1999 (1999. gada 22. marts), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (OV 2002, C 39, 6. lpp., 1. punkts), 6. pantu. Komisija nav saņēmusi nekādus apsvērumus (skat. strīdīgā lēmuma 3. apsvērumu).

6 Skat. strīdīgā lēmuma 18. apsvērumu.

7 *ENIM* ir valsts iestāde.

8 Skat. strīdīgā lēmuma 12. apsvērumu.

9 Skat. strīdīgā lēmuma 38. apsvērumu.

10 Skat. strīdīgā lēmuma 39. apsvērumu.

11 Skat. strīdīgā lēmuma 84.–97. apsvērumu.

ar kopējo tirgu, pamatojoties uz [EKL] 87. panta 2. punkta b) apakšpunktu". Minētā lēmuma 99. apsvērumā tā uzskatīja – "kā atbalsts darbībai, kas piešķirts visiem zivsaimniecības uzņēmumiem, neprasot no to puses nekādas saistības, šis atbalsta pasākums [bija] nesaderīgs ar kopējo tirgu, saskaņā ar 1997. gada vadlīniju 1.2. punkta ceturtās daļas trešo ievilkumu [12]".

8. Tādēļ strīdīgā lēmuma 3. pantā tika norādīts, ka "atbalsta pasākums, ko Francija īstenojusi par labu zvejniekiem sociālo maksājumu atvieglojumu veidā laika posmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim, nav saderīgs ar kopējo tirgu". Saskaņā ar minētā lēmuma 4. panta 1. punktu "Francija veic visus nepieciešamos pasākumus, lai atgūtu [..] no 3. pantā minētā atbalsta saņēmējiem tos līdzekļus, kas nelikumīgi jau nodoti viņu rīcībā". Savukārt 2. punktā ir precizēts, ka "atgūšana notiek nekavējoties atbilstīgi valsts tiesību aktos noteiktajām procedūrām, ar nosacījumu, ka tās atļauj tūlītēju un faktisku šā lēmuma izpildi. Atgūstamie atbalsta līdzekļi ietver sevī procentus, sākot ar dienu, kad tie nodoti atbalsta saņēmēju rīcībā, un līdz to atgūšanas dienai".

9. Strīdīgais lēmums netika apstrīdēts Vispārējā tiesā.

10. 2009. gada 23. decembrī Komisija pēc tam, kad tā vairākkārt bija aicinājusi Francijas Republiku izpildīt strīdīgo lēmumu, cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi LESD 108. panta 2. punkta izpratnē. Ar 2011. gada 20. oktobra spriedumu Komisija/Francija [13] (turpmāk tekstā – "spriedums Komisija/Francija") Tiesa atzina, ka, "neizpildot [strīdīgo] lēmumu noteiktajā termiņā, atgūstot no saņēmējiem atbalstu, kas šī lēmuma 3. [pantā] atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu, Francijas Republika nav izpildījusi LESD 288. panta ceturtajā daļā un minētā lēmuma 4. pantā paredzētos pienākumus" [14]. Minētā sprieduma 42. un 43. punktā Tiesa noraidīja Francijas Republikas izvirzīto argumentu, saskaņā ar kuru summas, kas atbilst algas izmaksu atvieglojumiem, kuras uzņēmumi izmaksājuši kompetentajām iestādēm darbinieku vārdā, nav jāatmaksā. Vispirms tā minētā sprieduma 42. punktā konstatēja, ka "šis arguments patiesībā [bija] vērsts uz to, lai apstrīdētu Komisijas veikto valsts atbalsta novērtējumu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē gan attiecībā uz darba devēju, gan darba algu sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojumu". Turpinājumā 43. punktā, pamatojoties uz pastāvīgo judikatūru, tā ir nospriedusi, ka "saistībā ar prasību, kuras priekšmets ir lēmuma valsts atbalsta jomā neizpilde un kuru Tiesā nav iesniegusi dalībvalsts, kas ir tā adresāte, šai dalībvalstij nav pamata apstrīdēt šāda lēmuma tiesiskumu" [15].

II. Pamatlieta un tiesvedība Tiesā

11. 2013. gada 22. februārī tika izdots *Compagnie* adresēts atmaksas pieprasījums par summu 84 550,08 EUR apmērā, kas atbilst darba ņēmēju iemaksu atvieglojumiem laikā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. jūlijam kopā ar nokavējuma procentiem. Ar 2015. gada 25. jūnija spriedumu *tribunal administratif de Rennes* [Rennas Administratīvā tiesa] (Francija) atcēla šo atmaksas pieprasījumu. Ar 2017. gada 14. aprīļa spriedumu *cour administrative d'appel de Nantes* [Nantes Administratīvā apelācijas tiesa] noraidīja vides, enerģētikas un jūras lietu ministra apelācijas sūdzību par šo spriedumu.

12 Pamatnostādnes valsts atbalsta izskatīšanai zivsaimniecībā un akvakultūrā (OV 1997, C 100, 12. lpp.).

13 C-549/09, nav publicēts, EU:C:2011:672.

14 Skat. sprieduma Komisija/Francija rezolutīvās daļas 1) punktu.

15 Sprieduma Komisija/Francija 43. punktā ir atsauce uz 2005. gada 12. maija spriedumu Komisija/Grieķija (C-415/03, EU:C:2005:287, 38. punkts un tajā minētā judikatūra).

12. Ministrs par šo spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā, tostarp apgalvojot, ka apelācijas tiesa, pirmkārt, ir pieļāvusi tiesību kļūdu, nospriežot, ka atbrīvojumus no algu iemaksām zvejas uzņēmumi nav saņēmuši, lai gan Komisija tos ir kvalificējusi par valsts atbalstu, un, otrkārt, ka tā ir sagrozījusi tai iesniegtos lietas materiālus, uzskatot, ka no izmeklēšanas izriet, ka no darba ņēmēju iemaksu samazinājuma automātiski izrietēja, ka tika palielināta darba ņēmējiem izmaksātās neto algas summa.

13. *Conseil d'État*, pirmkārt, atcēla *cour administrative d'appel de Nantes* spriedumu, ciktāl pēdējā nebija izskatījusi atcelšanas pamatu par to, ka *tribunal administratif de Rennes* nav lēmusi par ministra izvirzīto iebildi par nepieņemamību sakarā ar *Compagnie* iepriekšējās sūdzības novēlotu iesniegšanu, un, otrkārt, šīs bezdarbības dēļ atcēla *tribunal administratif de Rennes* spriedumu. Tādēļ *Conseil d'État* nolēma nekavējoties lemt par prasību, ko *Compagnie* bija iesniegusi minētajā administratīvajā tiesā.

14. Noraidījusi ministra izvirzīto iebildi par nepieņemamību, *Conseil d'État* noraidīja divus no *Compagnie* izvirzītajiem pamatiem, pirmkārt, par to, ka pamatlietā aplūkotajā atmaksas pieprasījumā esot pārkāpti tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principi, un, otrkārt, par valsts kavēšanos atgūt minētajā pieprasījumā norādītās summas. Tālāk, piemērojot Tiesas judikatūru, kas aizsākta ar 1994. gada 9. marta spriedumu *TWD Textilwerke Deggendorf*[16] (turpmāk tekstā – "spriedums *TWD*"), tā noraidīja *Compagnie* lūgumu saskaņā ar LESD 267. pantu uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu par apstrīdētā lēmuma spēkā esamības novērtējumu. *Conseil d'État* uzskatīja, ka *Compagnie* kā faktiska individuālā atbalsta, kas piešķirts saskaņā ar atbalsta shēmu, kuru Komisija ir uzdevusi atgūt, saņēmēja ar strīdīgo lēmumu bija tieši un individuāli skarta LESD 263. panta izpratnē un ka, tā kā tas netika apstrīdēts Vispārējā tiesā, tā nevar apstrīdēt tā spēkā esamību tiesvedībā, kas vērsta pret valsts iestāžu veiktajiem šī lēmuma īstenošanas pasākumiem.

15. *Conseil d'État* turpinājumā atgādināja, ka saskaņā ar *code rural et de la pêche maritime* [Lauku un jūras zvejas kodeksa] L. 741-9. pantu un 1938. gada 17. jūnija *décret relatif à la réorganisation et à l'unification du régime d'assurance des marins* [Dekrēta par jūrnieku apdrošināšanas sistēmas reorganizāciju un unifikāciju] (*JORF*, 1938. gada 29. jūnijs, 7500. lpp.) 4. pantu darba devēja iemaksas lauksaimniecības darba ņēmēju sociālās apdrošināšanas sistēmā un jūrnieku sociālās apdrošināšanas sistēmā maksā darba devēji, bet darba ņēmēju iemaksas maksā darba ņēmēji. Darba devējs nemaksā darba ņēmēju iemaksas, viņš tās vienīgi ietur no apdrošināto personu atalgojuma katrā algas izmaksas reizē, un darba ņēmēju iemaksu atvieglojumi ir attiecināti uz darba ņēmējiem, kuri saņem lielāku neto algu un ir tiešie atbalsta saņēmēji. Tomēr *Conseil d'État* norāda, ka var uzskatīt, ka šis darba ņēmēju iemaksu atvieglojums ir radījis netiešu priekšrocību uzņēmumam, jo attiecīgajā periodā tam ir bijusi zināma pievilcība, pateicoties augstākam atalgojumam, ko sešus mēnešus saņēma tā darbinieki.

16. Šajā situācijā *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [strīdīgais] lēmums ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā par nesaderīgiem ar kopējo tirgu tiek atzīti tikai darba devēju iemaksu atvieglojumi, pamatojoties uz to, ka darba ņēmēju iemaksu atvieglojumi nesniedz atbalstu uzņēmumiem un tādējādi nevar ietilpt [LESD] 107. panta darbības jomā, vai ka tajā par nesaderīgiem ar kopējo tirgu tiek atzīti arī darba ņēmēju iemaksu atvieglojumi?

2) Gadījumā, ja Tiesa nospriež, ka [strīdīgais] lēmums ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā par nesaderīgiem ar kopējo tirgu tiek atzīti arī darba ņēmēju iemaksu atvieglojumi, vai ir jāuzskata, ka uzņēmums ir saņēmis atbalstu no visiem šiem atvieglojumiem vai tikai no kādas to daļas? Šajā pēdējā gadījumā, kā novērtēt šo daļu? Vai dalībvalstij ir pienākums uzdot, lai attiecīgie darba ņēmēji atmaksā visu atbalstu vai atbalsta daļu, ko viņi ir saņēmuši?"

16 C-188/92, EU:C:1994:90.

17. Šajā lietā rakstveida apsvērumus iesniedza *Compagnie*, Francijas valdība, kā arī Komisija. Šīs ieinteresētās puses tika uzklausītas tiesas sēdē, kas notika Tiesā 2019. gada 20. novembrī.

III. Vērtējums

A. Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

1. Par Komisijas iebildi par nepieņemamību

18. Komisija galvenokārt apgalvo, ka *Conseil d'État* iesniegtais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams. Tā uzskata, ka abi uzdotie prejudiciālie jautājumi, lai gan tie ir formulēti kā interpretācijas jautājumi, patiesībā ir vērsti uz to, lai apšaubītu strīdīgā lēmuma spēkā esamību, ciktāl tajā par valsts atbalstu ir kvalificēts arī algu iemaksu atvieglojums un uzdots atgūt attiecīgās summas. Tomēr kā jautājumi par spēkā esamību tie esot nepieņemami, piemērojot judikatūru, kas izriet no sprieduma *TWD*. Proti, *Compagnie* nevar apstrīdēt strīdīgā lēmuma spēkā esamību valsts procedūras ietvaros, kas attiecas uz tā izpildi, jo tā to nav savlaicīgi apstrīdējusi Vispārējā tiesā, lai gan tai neapšaubāmi bija tiesības celt prasību atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai.

19. Uzreiz jāteic, ka Komisijas veiktā prejudiciālo jautājumu interpretācija mani nepārliecina.

20. Jāatzīst, ir tiesa, ka ar pirmo no šiem jautājumiem ir ne tikai lūgts Tiesu izskaidrot, vai strīdīgajā lēmumā ietvertais atzinums par neatbilstību ir ietekmējis algas iemaksu atvieglojumus, bet arī ierosināts, ka šāda šī lēmuma interpretācija varētu būt pretrunā LESD 107. panta 1. punktam, jo šis atvieglojums nesniedzot priekšrocības uzņēmumiem. Tomēr tikai tas vien, ka iesniedzējtiesa ir norādījusi uz iespēju, ka zināma apstrīdētā lēmuma interpretācija ir pretrunā kādai primāro tiesību normai, nemaina minētā lūguma raksturu, ar kuru Tiesai tiek lūgts lemt par atvasināto tiesību akta interpretāciju, nevis par tā spēkā esamību. Tādējādi, pat pieņemot, ka Tiesai no tā būtu jāsecina, ka ir iespējamas vairākas strīdīgā lēmuma interpretācijas un ka interpretācija, saskaņā ar kuru algas izmaksu atvieglojums ir valsts atbalsts, ir jānoraida tā neatbilstības LESD 107. panta 1. punktam dēļ, tā paliktu vienkāršas atbilstīgas interpretācijas robežās, kuras rezultātā minētais lēmums netiktu (daļēji) atzīts par spēkā neesošu.

21. Turklāt iesniedzējtiesas nodomu izteikt vienīgi interpretācijas lūgumu apstiprina fakts, kā jau esmu izklāstījis šo secinājumu 14. punktā, ka šī tiesa ir skaidri noraidījusi lūgumu, ko tai bija iesniegusi *Compagnie*, lai tā uzdotu Tiesai jautājumu par strīdīgā lēmuma spēkā esamības novērtējumu, pamatojoties uz tiem pašiem iemesliem, uz kuriem atsaucās Komisija, lai pamatotu lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību.

22. Turklāt norādīšu, ka, pat pieņemot, ka, ņemot vērā tā saturu, pirmais prejudiciālais jautājums ir jāsaprot kā jautājums par strīdīgā lēmuma spēkā esamības vērtējumu, otrais jautājums tomēr skaidri ietver lūgumu sniegt interpretāciju. No tā izriet, ka pretēji tam, ko apgalvo Komisija, lai gan šis otrais jautājums tiek uzdots tikai gadījumam, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir tāda, ka strīdīgais lēmums attiecas arī uz algas izmaksu atvieglojumiem, lūgumu katrā ziņā nevar atzīt par nepieņemamu kopumā.

23. Pamatojoties uz visu iepriekš minēto, es ierosinu Tiesai noraidīt Komisijas izvirzīto iebildi par nepieņemamību.

24. Ņemot to vērā, nav izslēgts, ka Tiesa pēc savas ierosmes var izvirzīt jautājumu par strīdīgā lēmuma spēkā esamības vērtējumu. Līdz ar to turpinājumā es izvērtēšu, vai šajā lietā ir izpildīti nosacījumi šādai izvirzīšanai pēc savas ierosmes.

2. Par iespēju pēc savas ierosmes izvirzīt jautājumu par strīdīgā lēmuma spēkā esamību

25. Tiesa jau iepriekš pēc savas ierosmes ir izvirzījusi jautājumus par spēkā esamību, vai nu pievienojot šādu jautājumu iesniedzējtiesas uzdotajiem interpretācijas jautājumiem[17], vai arī pārformulējot interpretācijas jautājumu un to interpretējot kā spēkā esamības jautājumu[18].

26. Jau 1965. gadā Tiesa atsaucās uz kompetenci izvirzīt šādu jautājumu pēc savas ierosmes, spriedumā *Schwarze*[19] nospriežot – "ja izrādās, ka valsts tiesas uzdoto jautājumu patiesā būtība, visticamāk, attiecas uz spēkā esamības pārbaudi, nevis uz Kopienas tiesību aktu interpretāciju, tad Tiesai nekavējoties ir jāsniedz atbilde minētajai tiesai, neuzspiežot absolūti novilcinošu formālismu, kas nebūtu saderīgs ar to mehānismu būtību, kas iedibināti ar [EEK Līguma] 177. pantu"[20].

27. Lai nepārkāptu principu, saskaņā ar kuru vienīgi iesniedzējtiesai ir jādefinē prejudiciālo jautājumu, kurus tā vēlas uzdot, priekšmets, Tiesa tomēr vēlas neizmantot šo kompetenci, ja valsts tiesa vēlas vienīgi saņemt Savienības atvasināto tiesību akta interpretāciju, nenorādot, ka tai ir šaubas par tā spēkā esamību vai ka tā ir tikusi apstrīdēta pamatlietā[21].

28. Turklāt Tiesa ir apstiprinājusi, ka ir svarīgi, lai valsts tiesa it īpaši norādītu precīzus iemeslus, kas tai ir likuši šaubīties par noteiktu Savienības tiesību normu spēkā esamību, un izklāsta spēkā neesamības iemeslus, kurus tā uzskata par pamatotiem[22]. Tādējādi ar to vien, ka valsts tiesā tiek apstrīdēta Savienības tiesību akta spēkā esamība, nepietiek, lai pamatotu prejudiciāla jautājuma uzdošanu Tiesai[23].

29. Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas nolēmuma, kā arī no Tiesas kancelejā iesniegtajiem valsts lietas materiāliem izriet, ka ar *Compagnie* celto prasību *tribunal de Rennes* tieši tika apšaubīta strīdīgā lēmuma spēkā esamība, ciktāl tajā tika atzīts, ka arī algas iemaksu atvieglojums nav saderīgs ar kopējo tirgu. *Conseil d'État*, pamatojoties uz pieņēmumu, ka *Compagnie* bija zaudējusi tiesības apstrīdēt strīdīgā lēmuma spēkā esamību, skaidri neizteica savu nostāju šajā jautājumā. Tomēr, uzsverot, ka atvieglojums, kas attiecas uz šādām iemaksām, nerada tiešu labumu uzņēmumiem un tātad nevar ietilpt LESD 107. panta piemērošanas jomā, šī tiesa netieši pauž šaubas par strīdīgā lēmuma spēkā esamību.

17 Skat. spriedumus, 1976. gada 2. jūnijs, *Milch-, Fett- und Eier-Kontor* (125/75, EU:C:1976:81, 7. punkts), un 1979. gada 13. decembris, *Hauer* (44/79, EU:C:1979:290, 13.–16. punkts), kuros Tiesas veiktā jautājuma pārbaude nav izraisījusi spēkā neesamību; 1977. gada 3. februāris, *Strehl* (62/76, EU:C:1977:18, 10. punkts), 1988. gada 7. jūnijs, *Roviello* (20/85 EU:C:1988:283), 1990. gada 14. jūnijs, *Weiser* (C-37/89, EU:C:1990:254, 17. punkts un rezolutīvā daļa), kuros savukārt Tiesa pasludināja par spēkā neesošiem attiecīgos atvasināto tiesību aktus, kā arī 1999. gada 7. septembris, *De Haan* (C-61/98, EU:C:1999:393, 47. punkts), kurā par spēkā esošu tika pasludināts Komisijas lēmums, uz ko neattiecās iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi par interpretāciju (skat. rezolutīvās daļas 3) punktu).

18 Skat. spriedumus, 1965. gada 1. decembris, *Schwarze* (16/65, EU:C:1965:117, 1095. lpp.); 1980. gada 15. oktobris, *Roquette Frères* (145/79, EU:C:1980:234, 6. punkts); 1989. gada 13. decembris, *Paris* (C-204/88, EU:C:1989:643, 8. punkts), kuros Tiesa ir pamatojusi jautājuma par spēkā esamību izvirzīšanu pēc savas ierosmes šādi: "No lietas materiāliem izriet, ka, ja uzdotais jautājums formāli attiecas tikai uz strīdīgās regulas 15. panta interpretāciju, iesniedzējtiesai ir šaubas par šīs tiesību normas [..] spēkā esamību [..]"; 2001. gada 11. oktobris, *Khalil* u.c. (no C-95/99 līdz C-98/99 un C-180/99, EU:C:2001:532, 29. punkts), kā arī 2002. gada 12. decembris, *Cipriani* (C-395/00, EU:C:2002:751, 50. punkts un rezolutīvā daļa).

19 Spriedums, 1965. gada 1. decembris (16/65, EU:C:1965:117, 1094. lpp.).

20 Jānorāda, ka lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, *Hessisches Finanzgericht* (Hesenes Finanšu tiesa, Vācija) uzdoto ļoti skaidro jautājumu pamatā daļēji bija pieņēmums par Komisijas lēmuma, kas tika aplūkots pamatlietā, spēkā neesamību.

21 Skat. it īpaši spriedumu, 2006. gada 30. novembris, *Brünsteiner* un *Autohaus Hilgert* (C-376/05 un C-377/05, EU:C:2006:753, 25.–29. punkts). Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā nav paredzēti tiesību aizsardzības līdzekļi lietas dalībniekiem lietā, ko izskata valsts tiesa, un Tiesai nevar būt pienākums izvērtēt Savienības tiesību spēkā esamību tikai tādēļ, ka uz šo jautājumu savos rakstveida apsvērumos Tiesā ir atsaucies kāds no lietas dalībniekiem (skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 4. septembris, *Simon, Evers & Co.* (C-21/13, EU:C:2014:2154, 27. punkts), kā arī 2016. gada 28. janvāris, *CM Eurologistik* un *GLS* (C-283/14 un C-284/14, EU:C:2016:57, 44.–46. punkts).

22 Lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegtā informācija ne tikai ļauj Tiesai sniegt lietderīgas atbildes, bet arī sniedz dalībvalstu valdībām, kā arī citām ieinteresētajām personām iespēju sniegt apsvērumus saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantu (skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 20. jūnijs, K.P. (C-458/15, EU:C:2019:522, 36. un 37. punkts un tajos minētā judikatūra)).

23 Skat. it īpaši rīkojumu, 2013. gada 18. aprīlis, *Adiamix* (C-368/12, nav publicēts, EU:C:2013:257, 16.–25. punkts), kurā Tiesa atzina par nepieņemamu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par spēkā neesamību, nepastāvot valsts tiesas minimālajām norādēm par iemesliem, kuru dēļ tā uzskatīja, ka prasītājas pamatlietā izvirzītie argumenti var būt pamatoti.

30. Tiesa vēl nesen citā kontekstā šos apstākļus uzskatīja par pietiekamiem, lai pēc savas ierosmes izvirzītu jautājumu par tāda tiesību akta spēkā esamību, par kuru iesniedzējtiesa bija uzdevusi tikai interpretācijas jautājumu [24].

31. Tātad, pamatojoties uz iepriekš minētajiem apsvērumiem, es uzskatu, ka ir izpildīti nosacījumi, lai Tiesa pēc savas ierosmes izvirzītu iebildumu par šajā tiesvedībā apspriestā strīdīgā lēmuma spēkā neesamību.

32. Tomēr šīs lietas apstākļos šāda izvirzīšana pēc savas ierosmes būtu iespējama tikai tad, ja pretēji tam, ko apgalvo Komisija un *Conseil d'État*, prasības celšanas termiņa izbeigšanās, kas paredzēta judikatūrā, kura izriet no sprieduma *TWD*, nebūtu saistoša *Compagnie* [25], kas tiks izvērtēts turpmāk.

3. Par judikatūras, kas izriet no sprieduma TWD, piemērojamību pamatlietas apstākļiem

33. Sprieduma *TWD* 17. punktā, it īpaši ar tiesisko drošību saistītu apsvērumu dēļ, Tiesa izslēdza iespēju, ka tāda valsts atbalsta saņēmējs, attiecībā uz kuru ir pieņemts Komisijas lēmums, kas ir adresēts tieši un vienīgi minētā saņēmēja dalībvalstij, kurš nešaubīgi būtu varējis apstrīdēt šo lēmumu, pamatojoties uz LESD 263. pantu, un kurš ir ļāvis izbeigties šī panta sestajā daļā paredzētajam obligātajam termiņam, varētu efektīvi apšaubīt minētā lēmuma tiesiskumu valsts tiesās, ceļot prasību par valsts pasākumiem šī paša lēmuma izpildei [26]. Proti, Tiesa uzskatīja – ja tiktu atzīts, ka tādos apstākļos atbalsta saņēmējs varētu valsts tiesā iebilst pret šāda lēmuma izpildi, pamatojoties uz lēmuma prettiesiskumu, viņam tiktu atzīta iespēja apiet galīgo raksturu, kas pēc pārsūdzības termiņa beigām minētajam lēmumam ir attiecībā uz ieinteresēto personu [27].

34. Tiesa vairākkārt atgādināja un apstiprināja spriedumā *TWD* noteiktos principus [28], tostarp tiesību un faktu kontekstā, kas ļoti atšķiras no tā, kas pastāvēja pamatlietā, kurā tika taisīts šis spriedums [29]. Tomēr tikai ierobežotā skaitā gadījumu Tiesa, pamatojoties uz šiem principiem, secināja, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu spēkā esamības izvērtēšanai nav pieņemams [30].

24 Skat. spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:650, 67. punkts); skat. arī ģenerāladvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumus lietā *Schrems* (C-362/14, EU:C:2015:627, 121.–128. punkts).

25 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, 56. punkts).

26 Tiesa savā iepriekšējā judikatūrā jau ir apstiprinājusi, ka Kopienu iestāžu pieņemts lēmums, kuru tā adresāts nav apstrīdējis paredzētajā termiņā, attiecībā uz viņu kļūst galīgs, balstoties uz apsvērumu, ka prasības celšanas termiņi ir paredzēti, lai nodrošinātu juridisko noteiktību, novēršot Kopienu tiesību aktu nebeidzamu apstrīdēšanu, kas rada tiesiskas sekas (skat. it īpaši spriedumus, 1965. gada 17. novembris, *Collotti*/Tiesa (20/65, EU:C:1965:115, 1051. punkts), un 1978. gada 12. oktobris, Komisija/Beļģija (156/77, EU:C:1978:180, 20.–24. punkts)).

27 Sprieduma *TWD* 18. punkts. Kā esmu izklāstījis secinājumos lietā *Trace Sport* (C-251/18, EU:C:2019:295, 21. un 25. punkts), *TWD* judikatūrā ir noteikts izņēmums no vispārējā principa, saskaņā ar kuru valsts tiesvedības kontekstā katram lietas dalībniekam ir tiesības atsaukties uz tādu Savienības tiesību aktu normu spēkā neesamību, kuras ir pamats attiecībā uz tiem izvirzītam lēmumam vai valsts tiesību aktam, un likt valsts tiesai uzdot Tiesai šo jautājumu prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā. Šī izņēmuma iemesls ir gan juridiskās noteiktības aizsardzības prasība, gan prasība novērst tiesību aizsardzības līdzekļu ļaunprātīgu izmantošanu, ko attiecīgajām personām piešķir Savienības tiesības.

28 Skat. it īpaši spriedumus, 1997. gada 30. janvāris, *Wiljo* (C-178/95, EU:C:1997:46, 15.–25. punkts); 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini*, C-119/05 (EU:C:2007:434, 55. un 56. punkts); 2015. gada 5. marts, *Banco Privado Português* un *Massa Insolvente do Banco Privado Português* (C-667/13, EU:C:2015:151, 28. punkts), kā arī 2018. gada 25. jūlijs, *Georgsmarienhütte* u.c. (C-135/16, turpmāk tekstā – "spriedums *Georgsmarienhütte*" EU:C:2018:582, 14. punkts).

29 Skat. it īpaši spriedumus, 2001. gada 15. februāris, *Nachi Europe* (C-239/99, EU:C:2001:101, 29.–40. punkts); 2002. gada 22. oktobris, *National Farmers' Union* (C-241/01, EU:C:2002:604, 34.–39. punkts), kurā prasības celšanas termiņa izbeigšanās tika izvirzīta attiecībā uz dalībvalsti; 2010. gada 29. jūnijs, E un F (C-550/09, EU:C:2010:382, 37.–52. punkts); 2011. gada 17. februāris, *Bolton Alimentari* (C-494/09, EU:C:2011:87, 20.–24. punkts), kā arī 2012. gada 27. novembris, *Pringle* (C-370/12, EU:C:2012:756, 41. punkts). Atgādināšu, ka sprieduma *TWD* rezolutīvajā daļā bija skaidra atsauce uz Komisijas pieņemtajiem lēmumiem EEK līguma 93. panta 2. punkta izpratnē, kā arī uz apstākli, ka sabiedrību, kas ir prasītāja iesniedzējtiesā, attiecīgā dalībvalsts rakstveidā informēja par šo lēmumu (uzsverot, ka tā var celt prasību atcelt tiesību aktu Vispārējā tiesā). Turklāt atgādināšu, ka attiecīgais atbalsts pamatlietā, kurā tika pasludināts spriedums *TWD*, bija individuāls atbalsts.

30 Šajā ziņā skat. it īpaši spriedumus, 1997. gada 30. janvāris, *Wiljo* (C-178/95, EU:C:1997:46, 15.–25. punkts); 2001. gada 15. februāris, *Nachi Europe* (C-239/99, EU:C:2001:101, 29.–40. punkts); 2002. gada 22. oktobris, *National Farmers' Union* (C-241/01, EU:C:2002:604, 34.–39. punkts); 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, 55. un 56. punkts), kā arī spriedums *Georgsmarienhütte*, 14. punkts.

35. Prasības celšanas termiņa izbeigšanās, kas saskaņā ar *TWD* judikatūru ir saistīta ar LESD 263. panta sestajā daļā paredzēto termiņu prasības celšanai beigšanos, lai gan prasība atcelt tiesību aktu šī panta izpratnē nav celta tiesā, kurai ir kompetence izskatīt šādu prasību (Vispārējā tiesa), ir piemērojama tikai tad, ja fiziskai vai juridiskai personai, kas atsaucas uz Savienības tiesību akta prettiesiskumu, valsts tiesā, lai to mudinātu vērsties Tiesā, ir bijušas "skaidras un nepārprotamas"[31] tiesības celt prasību par minētā akta atcelšanu šādas tiesvedības kontekstā[32].

36. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai tas tā ir attiecībā uz *Compagnie*, kura, nebūdama strīdīgā lēmuma adresāte, varēja iegūt tiesības celt prasību par šo lēmumu tikai saskaņā ar pašreizējā LESD 263. panta ceturtās daļas teikuma otro daļu (bijušā EKL 230. panta ceturtā daļa), proti, tikai to, vai tā varēja pierādīt, ka šis lēmums to skar tieši un individuāli.

37. Šajā ziņā pirmām kārtām jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru nosacījums, ka lēmumam, par ko ir prasība, fiziska vai juridiska persona ir jāskar tieši, kā tas ir paredzēts LESD 263. panta ceturtajā daļā, principā noteikts, lai vienlaikus tiktu izpildīti divi kritēriji, proti, lai apstrīdētais pasākums, pirmkārt, tieši ietekmētu indivīda tiesisko stāvokli un, otrkārt, nepieļautu nekādu rīcības brīvību šī pasākuma adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā īstenošanu, jo šis pasākums ir pilnībā automātisks un var izrietēt tikai no Eiropas Savienības tiesiskā regulējuma, nepiemērojot citus starpnoteikumus[33]. Tādējādi Tiesa nosprieda, ka Komisijas lēmums, ar kuru tiek uzlikts pienākums atgūt valsts atbalstu, tieši skar atbalsta saņēmējus, kaut arī tam vēl ir nepieciešams valsts iestāžu izdots īstenošanas akts[34].

38. Otrām kārtām no pastāvīgās judikatūras izriet, ka personas, kas nav lēmuma adresātes, var apgalvot, ka ir skartas individuāli, tikai tad, ja šis lēmums tās ietekmē noteiktu tām raksturīgu īpašību dēļ vai tādas faktiskas situācijas dēļ, kas tās atšķir no visām citām personām un tādēļ tās individuāli izceļ tieši tāpat kā lēmuma adresātu[35].

39. Valsts atbalsta jomā Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka Komisijas lēmumiem, kuru mērķis ir atļaut vai aizliegt valsts atbalsta shēmu, ir vispārpiemērojams raksturs, kas izriet no fakta, ka šādi lēmumi ir piemērojami objektīvi noteiktās situācijās un rada tiesiskas sekas attiecībā uz vispārīgā un abstraktā veidā noteiktu personu kategoriju[36]. Tiesa ir jau nospriedusi, ka uzņēmums principā nevar apstrīdēt Komisijas lēmumu, ar kuru tiek aizliegta nozares atbalsta shēma, ja tas attiecas uz to tikai tāpēc, ka šis uzņēmums pieder pie attiecīgās nozares un ir iespējams minētās shēmas atbalsta saņēmējs[37].

31 Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas [*M. Campos Sánchez-Bordona*] secinājumus lietā *Georgsmarienhütte* u.c. (C-135/16, EU:C:2018:120, 38. punkts).

32 Tādējādi daudzos gadījumos Tiesa ir secinājusi, ka šādu tiesību celt prasību acīmredzamais raksturs nav pierādīts, šajā ziņā skat. it īpaši spriedumus, 2006. gada 23. februāris, *Atzeni* u.c. (C-346/03 un C-529/03, EU:C:2006:130, 30.–34. punkts); 2007. gada 8. marts, *Roquette Frères* (C-441/05, EU:C:2007:150, 35.–48. punkts); 2010. gada 29. jūnijs, E un F (C-550/09, EU:C:2010:382, 37.–52. punkts); 2011. gada 17. februāris, *Bolton Alimentari* (C-494/09, EU:C:2011:87, 20.–24. punkts); 2014. gada 18. septembris, *Valimar* (C-374/12, EU:C:2014:2231, 24.–38. punkts); 2015. gada 5. marts, *Banco Privado Português* un *Massa Insolvente do Banco Privado Português* (C-667/13, EU:C:2015:151, 27.–32. punkts); 2015. gada 16. aprīlis, *TMK Europe* (C-143/14, EU:C:2015:236, 26. punkts); 2017. gada 14. marts, A u.c. (C-158/14, EU:C:2017:202), kā arī 2019. gada 19. septembris, *Trace Sport* (C-251/18, EU:C:2019:766, 28.–44. punkts).

33 Skat. it īpaši spriedumu, 2019. gada 4. decembris, *Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo*/Komisija (C-342/18 P, nav publicēts, EU:C:2019:1043, 66. punkts).

34 Skat. it īpaši spriedumu, 2000. gada 19. oktobris, Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija (C-15/98 un C-105/99, turpmāk tekstā – "spriedums Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija", EU:C:2000:570, 36. punkts), kā arī spriedumu *Georgsmarienhütte*, 30. punkts.

35 Skat. spriedumu, 1963. gada 15. jūlijs, *Plaumann*/Komisija (25/62, EU:C:1963:17, 223. lpp.), kā arī it īpaši spriedumu, 2011. gada 9. jūnijs, *Comitato "Venezia vuole vivere"* u.c./Komisija (C-71/09 P, C-73/09 P un C-76/09 P, turpmāk tekstā – "spriedums *Comitato "Venezia vuole vivere""*, EU:C:2011:368, 52. punkts).

36 Skat. it īpaši spriedumu, 2018. gada 6. novembris, *Scuola Elementare Maria Montessori*/Komisija, Komisija/*Scuola Elementare Maria Montessori* un Komisija/*Ferracci* (no C-622/16 P līdz C-624/16 P, EU:C:2018:873, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

37 Skat. spriedumu, 1988. gada 2. februāris, *Kwekerij van der Kooy* u.c./Komisija (67/85, 68/85 un 70/85, EU:C:1988:38, 15. punkts).

40. Tomēr saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tāda individuālā atbalsta, kas piešķirts saskaņā ar valsts atbalsta shēmu un ko Komisija ir uzdevusi atgūt [38], *faktiskie saņēmēji* šī iemesla dēļ ir individuāli skarti LESD 263. panta ceturtās daļas [39] izpratnē, pat ja atgūšana tiek veikta tikai vēlākā posmā, kurā ir jānosaka, vai saņemtās priekšrocības ir atbalsts, kas ir jāatmaksā [40]. Tiesa uzskata, ka atgūšanas rīkojums individuāli skar visus attiecīgās shēmas saņēmējus, "jo tie kopš [Komisijas] lēmuma pieņemšanas brīža ir pakļauti *riskam*, ka viņu saņemtās priekšrocības tiks atgūtas, un tādējādi tiks ietekmēts viņu tiesiskais stāvoklis" [41]. Šie atbalsta saņēmi tādējādi ir daļa no ierobežota loka tādas judikatūras nozīmē, kas izriet no 1985. gada 17. janvāra sprieduma *Piraiki-Patraiki* u.c./Komisija [42]. Turklāt iespējamība, ka vēlāk par nelikumīgām atzītās priekšrocības no saņēmējiem netiek atgūtas, "neliedz šos saņēmējus uzskatīt par individuāli skartiem" [43]. Spriedumā *Comitato "Venezia vuole vivere"* Tiesa tāpat noraidīja Komisijas izvirzīto argumentu par to, ka tādas prasības pieņemamības atzīšanai, kas celta par tās lēmumu, ar kuru noteikts pienākums atgūt valsts atbalstu, būtu "paradoksāla un pretdabiska iedarbība", liekot valsts atbalsta saņēmējiem nekavējoties apstrīdēt minēto lēmumu, iekams kļūst zināms, vai šī lēmuma rezultātā saņēmējiem tiks izdots atgūšanas rīkojums [44]. Šī judikatūra prasības celšanas termiņa izbeigšanās pamata piemērošanas kontekstā, kas izriet no sprieduma *TWD*, nesen tika apstiprināta ar spriedumu *Georgsmarienhütte* [45], uz kuru ir pamatojusies iesniedzējtiesa, lai noraidītu *Compagnie* prasību vērsties Tiesā ar lūgumu izvērtēt strīdīgā lēmuma spēkā esamību.

41. Lai gan iepriekšējā punktā atgādinātā judikatūra tika precizēta pēc datuma, kad beidzās termiņš prasības celšanai par apstrīdēto lēmumu [46], tās principi jau bija apstiprināti spriedumos Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija [47] un Itālija/Komisija [48], tādēļ var viegli apgalvot, ka Vispārējā tiesa, ļoti iespējams, būtu atzinusi iespējamās *Compagnie* prasības, kas būtu celta 2004. gadā par strīdīgo lēmumu, pieņemamību.

38 Par šādu atgūšanu nebija lemts lietā, kurā tika pasludināts 1988. gada 2. februāra spriedums *Kwekerij van der Kooy* u.c./Komisija (67/85, 68/85 un 70/85, EU:C:1988:38), kā tas it īpaši izriet no ģenerāladvokāta G. Slinna [*G. Slynn*] secinājumiem šajās apvienotajās lietās (nav publicēti, EU:C:1987:177, 240. lpp.).

39 Skat. it īpaši spriedumu *Comitato "Venezia vuole vivere"*, 53. punkts un tajā minētā judikatūra. Kā nesenu apstiprinājumu šai judikatūrai skat. spriedumu, 2018. gada 28. jūnijs, *Andres* (*Heitkamp BauHolding* bankrots)/Komisija (C-203/16 P, EU:C:2018:505, 45. punkts).

40 Skat. spriedumu *Comitato "Venezia vuole vivere"*, 55. punkts, kurā Tiesa noraida Komisijas izvirzītos argumentus, kas norādīja, ka attiecīgā lēmuma pieņemšanas brīdī lietā, kurā taisīts šis spriedums, saņēmēji, kuriem saskaņā ar to ir jāatmaksā atbalsts, vēl nebija identificējami.

41 Skat. spriedumu *Comitato "Venezia vuole vivere"*, 56. punkts (mans izcēlums).

42 11/82, EU:C:1985:18, 31. punkts. Šajā spriedumā Tiesa ir nospriedusi – ja apstrīdētais akts skar personu grupu, kas ir identificēta vai identificējama akta pieņemšanas brīdī, ņemot vērā šīs grupas locekļus raksturojošus kritērijus, šis akts var šīs personas skart individuāli, jo tās pieder pie ierobežota saimnieciskās darbības subjektu loka (skat. arī rīkojumu, 1992. gada 17. janvāris, *Sofrimport*/Komisija (C-152/88, EU:C:1992:21, 11. punkts), un spriedumu, 2009. gada 17. septembris, Komisija/*Koninklijke FrieslandCampina* (C-519/07 P, EU:C:2009:556, 54. punkts un tajā minētā judikatūra)).

43 Skat. spriedumu *Comitato "Venezia vuole vivere"*, 56. punkts.

44 Skat. spriedumu *Comitato "Venezia vuole vivere"*, 57. punkts. Šo pašu argumentu Komisija bija izvirzījusi 2004. gada 29. aprīļa spriedumā Itālija/Komisija (C-298/00 P, turpmāk tekstā – "spriedums Itālija/Komisija", EU:C:2004:240, 31. punkts).

45 Skat. šī sprieduma 31.–37. punktu.

46 Strīdīgais lēmums *Oficiālajā Vēstnesī* tika publicēts 2005. gada 19. martā. Tā kā nav norāžu, ka *Compagnie* būtu uzzinājusi par šo lēmumu pirms šī datuma (tiesas sēdes laikā *Compagnie* pārstāvis apstiprināja, ka *Compagnie* ar to iepazinās, lasot *Oficiālo Vēstnesi*), ir jāuzskata, ka termiņš minētā lēmuma apstrīdēšanai attiecībā uz šo uzņēmumu sākās minētajā publicēšanas dienā.

47 Skat. šī sprieduma 34. un 35. punktu.

48 Skat. šī sprieduma 39. punktu, kura priekšmets ir Komisijas apelācijas sūdzība, kurā tā tostarp apgalvoja, ka prasība par lēmumu, ar kuru par nesaderīgu ar kopējo tirgu atzīta atbalsta shēma, ko Friuli-Venēcijas Džūlijas [*Frioul-Vénétie Julienne*] (Itālija) reģions piešķīris reģiona kravu autopārvadātājiem, ko Vispārējā tiesā bija iesnieguši uzņēmumi, kuriem šī shēma tika piemērota, ir nepieņemama. Ir svarīgi atzīmēt, ka šajā spriedumā Tiesa noraidīja tos pašus argumentus, kurus Komisija vēlreiz bez panākumiem atkārtoja lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Comitato "Venezia vuole vivere"*. Komisija it īpaši norādīja, ka spriedums Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija nav atbilstošs, jo attiecīgā atbalsta shēma lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, attiecās tikai uz ļoti mazu daļu tirgus dalībnieku, un tāpēc, ka prasītājas *Sardegna Lines* situāciju Komisija īpaši ņēma vērā formālās izmeklēšanas procedūrā par šo atbalsta shēmu, skat. arī šajā jautājumā ģenerāladvokāta Z. Albēra [*S. Alber*] secinājumus lietā Itālija/Komisija (C-298/00 P, EU:C:2003:278, 33. punkts).

42. Ir tiesa, ka atbalsta shēma, kas ir strīdīgā lēmuma priekšmets, atšķiras no atbalsta, kas tika aplūkots lietās, kurās tika taisīti spriedumi Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija un Itālija/Komisija. Proti, attiecīgie noteikumi šajās lietās tika īstenoti ar dažādiem administratīviem aktiem, kas ietvēra zināmas rīcības brīvības īstenošanu, kuriem pateicoties saņēmējiem tika piešķirtas konkrētas summas [49], savukārt atbalsts, kas strīdīgajā lēmumā atzīts par nesaderīgu, bija atbrīvojumi no sociālā nodrošinājuma maksājumiem, kas tieši piemērojami visiem nozares uzņēmējiem.

43. Tomēr, pirmkārt, nešķiet, ka Tiesa būtu īpaši ņēmusi vērā attiecīgo shēmu raksturīgās iezīmes spriedumos Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija un Itālija/Komisija. Otrkārt, 2008. gada 28. novembra spriedumā *Hotel Cipriani* u.c./Komisija [50], kura priekšmets bija 2000. gadā celtas prasības, tika skaidri noraidīta individuālās intereses vērtējuma kritērija, kas balstīts uz atbalsta shēmas īstenošanas noteikumiem, atbilstība, kuru tolaik stingri atbalstīja Komisija [51].

44. Tāpat, lai gan sprieduma Itālija/Komisija 39. punktā Tiesa ir minējusi apstākli, ka saņemto pieteikumu skaits un aizdevumu summa, kas paredzēta attiecīgajam atbalstam lietā, kurā tika taisīts šis spriedums, bija precizēti apstrīdētajā lēmumā un tādējādi "Komisija nevarēja nezināt par [šī atbalsta] faktiskajiem saņēmējiem", judikatūrā jau bija iesakņojusies doma, ka attiecībā uz individuālo skārumu ir izšķirīgi noteikt nevis tiesību subjektu, uz kuriem attiecas apstrīdētais akts, skaitu vai pat identitāti, bet gan faktu, ka tie pieder slēgtam lokam, kā, piemēram, faktiskie atbalsta shēmas saņēmēji pēc šīs shēmas piemērošanas beigām [52]. Tādējādi tas, ka apstrīdētajā lēmumā aplūkotais atbalsts sastāv no vispārēja sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojuma, kas noteikts par labu zvejniekiem no visas Francijas metropoles un aizjūras departamentiem, un ka šajā lēmumā līdz ar to nav ietvertas precīzas norādes nedz attiecībā uz saņēmēju skaitu, nedz precīzu atbalsta summu [53], pats par sevi acīmredzami neesot pietiekams pamats Vispārējai tiesai atkāpties no spriedumos Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija un Itālija/Komisija pieņemtā risinājuma. Šo secinājumu turklāt apstiprina spriedums *Hotel Cipriani* u.c./Komisija [54].

45. Tomēr, manuprāt, iepriekš minētie apsvērumi nav pietiekami, lai secinātu, ka uz *Compagnie* attiecas prasības celšanas termina izbeigšanās, kas paredzēta judikatūrā, kura izriet no sprieduma *TWD*.

46. Pirmkārt, es neesmu pārliecināts, ka 2005. gadā *Compagnie* "nepārprotami" būtu tikusi atzīta par tiesīgu apstrīdēt strīdīgo lēmumu Vispārējā tiesā. Šo secinājumu 40. punktā minētā judikatūra tolaik vēl nebija pietiekami nostiprinājusies, lai varētu izdarīt šādu secinājumu.

49 Skat. it īpaši ģenerāladvokāta Z. Albēra secinājumus lietā Itālija/Komisija (C-298/00 P, EU:C:2003:278, 70. punkts).

50 T-254/00, T-270/00 un T-277/00, turpmāk tekstā – "spriedums *Hotel Cipriani* u.c./Komisija", EU:T:2008:537.

51 Skat. 76.–92. punktu spriedumā *Hotel Cipriani* u.c./Komisija, kura analīze apelācijas tiesvedībā tika apstiprināta ar spriedumu *Comitato* "*Venezia vuole vivere*", 60. punkts; skat. arī spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *A2A*/Komisija (C-320/09 P, nav publicēts, EU:C:2011:858, 55.–61. punkts), ar kuru apelācijas sūdzībā tiek apstiprināta Vispārējā tiesā 2002. gadā celto prasību pieņemamība. 2000. gada 29. septembra spriedumā *CETM*/Komisija (T-55/99, EU:T:2000:223) Vispārējā tiesa jau bija atzinusi par pieņemamu prasību, ko bija cēlusi apvienība, kuras uzdevums bija aizstāvēt to uzņēmumu intereses, kuri guva labumu no atbalsta shēmas, kuru veidoja procentu likmju subsīdijas, kuras bija paredzēts automātiski piemērot visiem uzņēmumiem, kas atbilst piešķiršanas kritērijiem.

52 Šajā ziņā judikatūras pārskatam 2003. gadā skat. ģenerāladvokāta Z. Albēra secinājumus lietā Itālija/Komisija (C-298/00 P, EU:C:2003:278, 73.–85. punkts).

53 Strīdīgā lēmuma 22. apsvērumā ir tikai norādīts, ka atbrīvojumi no sociālā nodrošinājuma maksājumiem attiecībā uz zvejniekiem un akvakultūras produktu ražotājiem veidoja kopējo summu 18,2 miljonu EUR apmērā (strīdīgā lēmuma 45. un 67. apsvērumā ietvertie skaitliskie dati, uz kuriem savos apsvērumos atsaucas Komisija, attiecas tikai uz akvakultūras produktu ražotājiem). No lietas materiāliem lietā sakarā ar pienākumu neizpildi, kurā tika pasludināts spriedums Komisija/Francija, izriet, ka, ņemot vērā ar aplūkoto atbalsta shēmu ieviesto atbrīvojuma no sociālā nodrošinājuma maksājumiem mehānismu, Francijas iestādes uzskatīja, ka ir īpaši grūti novērtēt atbalsta kopējo summu, kā arī attiecīgo zvejnieku skaitu, jo to kopējais skaits varētu sasniegt pat 28 000 personu.

54 Skat. šī sprieduma 76.–92. punktu. Skat. arī 2007. gada 12. septembra spriedumu Itālija/Komisija (T-239/04 un T-323/04, EU:T:2007:260, 36.–44. punkts), kurā Vispārējā tiesa noraidīja Komisijas argumentāciju, saskaņā ar kuru no sprieduma Itālija un *Sardegna Lines*/Komisija neizriet, ka visus atbalsts shēmas ietvaros piešķirtā atbalsta saņēmējus individuāli skar Komisijas lēmums, ar kuru minētā shēma ir atzīta par nesaderīgu ar kopējo tirgu, jo Komisija šajā ziņā ir izvērtējusi vispārēju un abstraktu valsts tiesisko regulējumu, neizvērtējot individuālos gadījumus.

47. Otrkārt, norādīšu, ka valsts atbalsta jomā, izņemot spriedumu *Georgsmarienhütte*, Tiesa minēto prasības celšanas termiņa izbeigšanos ir atzinusi tikai attiecībā uz individuālā atbalsta saņēmējiem [55]. 2006. gada 23. februāra spriedumā *Atzeni* u.c. [56] attiecībā uz lēmumu par atbalsta shēmām, kas paredzētas vispārīgi noteiktām personu kategorijām, Tiesa savukārt nosprieda, ka nav acīmredzams, ka šo saņēmēju celta prasība atcelt tiesību aktu būtu bijusi pieņemama [57].

48. Attiecībā uz spriedumu *Georgsmarienhütte* ir jāuzsver, ka lietas, kurā pasludināts šis spriedums, apstākļi bija ļoti īpaši. Proti, Vācijas iestāžu piešķirtā atbalsta faktiskās saņēmējas maksājuma samazinājuma veidā enerģētikas nozarē apstrīdēja Komisijas lēmumu uzsākt formālu izmeklēšanas procedūru attiecībā uz šo shēmu. Šo prasību ietvaros tām bija zināms galīgā lēmuma saturs, ar kuru minētā shēma tika atzīta par nesaderīgu ar iekšējo tirgu un tika uzdots atgūt piešķirto atbalstu [58]. Atšķirībā no pārējiem uzņēmumiem, uz kuriem attiecās attiecīgais atbalsts, tā vietā, lai celtu atsevišķu prasību par šo lēmumu, lai gan termiņš šādas prasības celšanai vēl nebija beidzies, tās apstrīdēja rīkojumus atgūt atbalstu, ko Vācijas iestādes tām bija paziņojušas dažas dienas pēc minētā lēmuma pieņemšanas [59].

49. Visbeidzot, ņemot vērā shēmas, uz kuru attiecas strīdīgais lēmums, raksturīgās iezīmes un to, ka šis lēmums ir pieņemts četrus gadus pēc atbalstu piešķiršanas un ka dienā, kad beidzās termiņš prasības celšanai pret to, Francijas Republika vēl nebija uzsākusi minētā atbalsta saņēmēju identificēšanas darbības [60], nav izslēgts, ka jautājumi par *Compagnie* iekļaušanu atgūšanas procedūrā būtu varējuši rasties Vispārējā tiesā, tādējādi liekot Vispārējai tiesai šaubīties par reālu un faktisku prasītājas interesi celt prasību, kā tas bija prasītāju gadījumā lietās, par kurām tika pieņemts 2005. gada 10. marta rīkojums *Gruppo ormeggiatori del porto di Venezia* u.c./Komisija [61].

50. Visu iepriekš minēto iemeslu dēļ uzskatu, ka *Conseil d'État* ir kļūdaini uzskatījusi, ka uz *Compagnie* var attiekties prasības celšanas termiņa izbeigšanās, kas paredzēta judikatūrā, kura izriet no sprieduma *TWD*. Līdz ar to, ja Tiesai, pretēji manis paustajam viedoklim šo secinājumu 18.–23. punktā, būtu jāinterpretē pirmais iesniedzējtiesas uzdotais prejudiciālais jautājums kā jautājums par strīdīgā lēmuma spēkā esamību, manuprāt, šis jautājums būtu jāuzskata par pieņemamu. Tāpat, ja Tiesa nolemtu pēc savas ierosmes izvērtēt strīdīgā lēmuma spēkā esamību, tas nebūtu pretrunā spriedumam *TWD*.

B. Par lietas būtību

51. Vispirms es izvērtēšu pirmo prejudiciālo jautājumu, jo tas attiecas uz strīdīgā lēmuma interpretāciju un tātad tas ir loģiski primārs. Pēc tam es diskutēšu par šī lēmuma spēkā esamību, ciktāl Tiesai tas būtu jāinterpretē tādējādi, ka ar to arī algas izmaksu atvieglojums ir atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu. Visbeidzot es atbildēšu uz otro prejudiciālo jautājumu.

55 Papildus spriedumam *TWD* skat. spriedumus, 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, 55. un 56. punkts).

56 C-346/03 un C-529/03, EU:C:2006:130.

57 Skat. arī ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*] secinājumus apvienotajās lietās *Atzeni* u.c. (C-346/03 un C-529/03, EU:C:2005:256, 61.–99. punkts).

58 Uzsvēršu, ka 2006. gada 23. februāra spriedumā *Atzeni* u.c. (C-346/03 un C-529/03, EU:C:2006:130), lai noraidītu sprieduma *TWD* piemērošanu, Tiesa it īpaši uzsvēra, ka attiecīgā dalībvalsts attiecīgo lēmumu nebija paziņojusi faktiskajiem attiecīgā atbalsta saņēmējiem. Par informācijas, kas var tikt piemērota vispārējās shēmas ietvaros piešķirtā atbalsta faktiskajam saņēmējam, nozīmi, lai varētu atsaukties uz prasības celšanas termiņa izbeigšanos, skat. ģenerāladvokāta D. Ruisa-Harabo Kolomera secinājumus apvienotajās lietās *Atzeni* u.c. (C-346/03 un C-529/03, EU:C:2005:256, 98. punkts).

59 Skat. ģenerāladvokāta M. Kamposa Sančesa-Bordonas secinājumus lietā *Georgsmarienhütte* u.c. (C-135/16, EU:C:2018:120, 59. un 60. punkts).

60 Kā izriet no lietas materiāliem prasībā sakarā ar pienākumu neizpildi, kurā tika pasludināts spriedums Komisija/Francija.

61 T-228/00, T-229/00, T-242/00, T-243/00, no T-245/00 līdz T-248/00, T-250/00, T-252/00, no T-256/00 līdz T-259/00, T-265/00, T-267/00, T-268/00, T-271/00, no T-274/00 līdz T-276/00, T-281/00, T-287/00 un T-296/00, EU:T:2005:90. Par šāda apstākļa atbilstību, lai noraidītu spriedumā *TWD* paredzētā prasības celšanas termiņa izbeigšanās pamata piemērošanu, skat. spriedumu *Hotel Cipriani* u.c./Komisija, 90. punkts.

1. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

52. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu, kurā, manuprāt, ir izvirzīts tikai jautājums par strīdīgā lēmuma interpretāciju [62], iesniedzējtiesa būtībā jautā Tiesai, vai šis lēmums ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to par nesaderīgu ar kopējo tirgu ir atzīts tikai darba devēju iemaksu atvieglojums. *Compagnie* uzskata, ka uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši, ņemot vērā gan strīdīgā lēmuma tekstu, gan Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi. Šāda interpretācija turklāt ir nepieciešama, lai nodrošinātu EKL 87. panta 1. punktam atbilstošu interpretāciju (šobrīd LESD 107. panta 1. punkts). Savukārt Francijas valdība un Komisija, pamatojoties uz būtībā sistēmisku strīdīgā lēmuma interpretāciju, uzskata, ka šis lēmums ir jāinterpretē tādējādi, ka tas attiecas gan uz darba devēju iemaksu, gan darba ņēmēju iemaksu atvieglojumiem. Šīs ieinteresētās personas apgalvo, ka Tiesa par to jau ir lēmusi spriedumā Komisija/Francija.

53. Vispirms jau sākotnēji ir jānoraida šis pēdējais arguments. Manuprāt, ir skaidrs, ka spriedumā Komisija/Francija Tiesa ne tikai nav lēmusi par strīdīgā lēmuma spēkā esamību [63], bet arī nav paudusi nostāju par tā interpretāciju, vismaz attiecībā uz pirmajā prejudiciālajā jautājumā izvirzīto jautājumu. No šī sprieduma 23. punkta, kā arī no lietas materiāliem lietā, kurā tas tika pasludināts, izriet, ka ar savu argumentāciju Francijas Republika vēlējās apstrīdēt pienākumu atmaksāt summas, kas atbilst algas izmaksu atvieglojumam, nevis lūgt Tiesu precizēt, vai šajā lēmumā minētais rīkojums par atgūšanu attiecās arī uz šo atvieglojumu [64]. Protams, sprieduma Komisija/Francija 42. punktā Tiesa apstiprināja, ka Francijas Republikas "arguments" attiecībā uz "darba ņēmēju iemaksu atgūšanu" nozīmē apstrīdēt Komisijas veikto vērtējumu [strīdīgajā] lēmumā par valsts atbalsta raksturu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē attiecībā gan uz darba devēju, gan darba ņēmēju iemaksu atvieglojumiem. Tomēr, abstrahējoties no tā formulējuma un ņemot vērā kontekstu, kādā tas iekļaujas, šis jautājums, manuprāt, var tikt saprasts tikai kā nostāja par Francijas Republikas izvirzītā argumenta kvalificēšanu kā iebildumu par strīdīgā lēmuma spēkā esamību. Savukārt to interpretēt kā Tiesas nostāju – apodiktisku un nepamatotu – par strīdīgā lēmuma, kas turklāt ir galīgs, interpretāciju, manuprāt, nav pareizi.

54. Ņemot to vērā, tāpat kā visas ieinteresētās personas, kas iesniegušas rakstveida apsvērumus Tiesā, es norādu, ka strīdīgā lēmuma rezolutīvā daļa pati par sevi neļauj ar pārliecību apstiprināt, ka "atbalsta pasākums, ko Francija īstenojusi par labu zvejniekiem sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojumu veidā", kas paredzēts šī lēmuma 3. un 4. pantā, attiecas gan uz darba devēju iemaksu, gan darba ņēmēju iemaksu atvieglojumu. Tādējādi, kā to pareizi ir norādījusi Francijas valdība, tiesību akta rezolutīvā daļa ir nedalāmi saistīta ar tā pamatojumu, lai tā interpretācijas gadījumā tiktu ņemti vērā iemesli, kuru dēļ tas ir ticis pieņemts [65].

55. Lai gan strīdīgā lēmuma II daļa ar nosaukumu "Apraksts" nav daļa no pamatojuma, kas pamato šī lēmuma rezolutīvo daļu, šaurā nozīmē, tomēr ir jāatsaucas uz šo daļu, lai noteiktu, uz kādiem pasākumiem konkrēti attiecas minētā rezolutīvā daļa. Strīdīgā lēmuma 4. apsvērumā Komisija uzskaita pasākumus, "kuriem ir uzsākta formālā izmeklēšanas procedūra". To vidū minētā 4. apsvēruma 2. punktā ir iekļauti "papildu pasākumi par labu akvakultūras ražotājiem un zvejniekiem visā Francijā". Šī 2. punkta pirmajā ievilkumā ir minēts "*pasākums sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojumiem* visiem Francijas metropoles un aizjūras departamentu zvejniekiem (laikposms no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim)" [66]. Strīdīgā lēmuma II.B. sadaļā ir izklāstīti tā 4. apsvēruma 2. punktā minētie papildu pasākumi. Minētā lēmuma 17. apsvērumā, kas ir iekļauts šīs iedaļas 2. punktā "Sociālo

62 Skat. šo secinājumu 18.–22. punktu.

63 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kas atgādināta sprieduma Komisija/Francija 43. punktā, dalībvalsts, kurai ir adresēts lēmums atbalsta jomā, ar kuru tas nav ticis nodots Tiesā, nevar pamatoti apstrīdēt tā tiesiskumu tādas prasības ietvaros, kuras priekšmets ir šī lēmuma neizpilde (skat. it īpaši spriedumu, 2005. gada 12. maijs, Komisija/Grieķija (C-415/03, EU:C:2005:287, 38. punkts un tajā minētā judikatūra)).

64 Turklāt Komisija savā replikas rakstā ir atbildējusi uz Francijas Republikas argumentāciju tieši attiecībā uz šī pienākuma spēkā esamību, nevis tā pastāvēšanu.

65 Skat. it īpaši spriedumu *TWD*, 21. punkts.

66 Mans izcēlums.

maksājumu atvieglojumi par labu akvakultūras produktu ražotājiem un zvejniekiem", ir noteikts, ka "ministrs [..] ar diviem apkārtrakstiem [..] nolēma visiem nozares uzņēmumiem piešķirt *atvieglojumu 50 % apmērā no sociālā nodrošinājuma maksājumiem* laika posmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim attiecībā uz zvejniekiem"[67]. Savukārt 18. apsvērumā ir precizēts, ka "*šis atvieglojums* attiecas uz darba ņēmēja iemaksām [..]"[68]. Visbeidzot 20. apsvērumā ir noteikts, ka "attiecībā uz *ENIM* veiktajām iemaksām samazinājuma likme bija 50 % gan attiecībā uz darba ņēmēju iemaksām, gan darba devēju iemaksām". Turpinājumā strīdīgajā lēmumā darba devēju iemaksas vai darba ņēmēju iemaksas vairs nav minētas atsevišķi, bet ir vienīgi atsauce uz "sociālajiem maksājumiem".

56. No iepriekš citētajiem fragmentiem izriet, ka strīdīgajā lēmumā "papildu pasākums sociālā nodrošinājuma maksājumu samazināšanai" par labu zvejniekiem ir aprakstīts kā tāds, kas attiecas gan uz darba devēju iemaksām, gan darba ņēmēju iemaksām. Šis apraksts, kas palīdz definēt formālās izmeklēšanas procedūras priekšmetu, nevienā brīdī nav apstrīdēts strīdīgajā lēmumā. Tādējādi šī akta sistēmā jēdziena "sociālie maksājumi" definīcija attiecas arī uz darba ņēmēju veiktajām iemaksām. *Compagnie* izvirzītais pretējais arguments nepārliecina. Proti, pat pieņemot, kā apgalvo šī ieinteresētā puse, ka pastāv Komisijas (un Tiesas) lēmumu pieņemšanas prakse, saskaņā ar kuru jēdziens "sociālie maksājumi" ietver tikai darba devēja iemaksas, tas nevar likt apšaubīt atšķirīgo norādi, kas izriet no paša strīdīgā lēmuma teksta.

57. Ja ir jāizvērtē šī lēmuma IV daļa, kas veltīta to pasākumu izvērtējumam, kuri ir formālās izmeklēšanas procedūras priekšmets, ir jākonstatē, ka neviens no šī vērtējuma elementiem neļauj uzskatīt, ka Komisija būtu vēlējusies no savas analīzes izslēgt to sociālā nodrošinājuma maksājumu samazināšanas pasākuma daļu, kas attiecās uz darba ņēmēju iemaksām.

58. No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka apstrīdētā lēmuma rezolutīvā daļa, ņemot vērā tā pamatojumu, ir jāuzskata par tādu, kas attiecas gan uz darba devēju iemaksu atvieglojumu, gan uz darba ņēmēju iemaksu atvieglojumu. Šī lēmuma interpretācija, saskaņā ar kuru šo pēdējo minēto iemaksu atvieglojums ir izslēgts no atzinuma par nesaderīgu un minētajā noteikumā paredzētā atgūšanas rīkojuma, būtu pretrunā minētā lēmuma tekstam un sistēmai. Tikai šī iemesla dēļ *Compagnie* arguments, kas balstīts uz prasību panākt tādu strīdīgā lēmuma interpretāciju, kura būtu saderīga ar EKL 87. panta 1. punktu (tagad LESD 107. panta 1. punkts), ir jānoraida.

59. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, manuprāt, uz *Conseil d'État* uzdoto pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka strīdīgā lēmuma 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par valsts atbalstu, kurš nav saderīgs ar kopējo tirgu un uz kuru attiecas šī lēmuma 4. punktā minētais rīkojums par atgūšanu, ir kvalificējams arī darba ņēmēju iemaksu atvieglojums, ko Francijas Republika īstenojusi par labu zvejniekiem laikposmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim.

2. Par strīdīgā lēmuma spēkā esamību, ciktāl ar to darba ņēmēju iemaksu atvieglojuma pasākums ir kvalificēts kā valsts atbalsts

60. Lai uz valsts iejaukšanos varētu attiekties LESD 107. panta 1. punkts, ir jābūt iespējai to uzskatīt par priekšrocību, kas piešķirta saņēmējam uzņēmumam[69].

67 Mans izcēlums.

68 Mans izcēlums.

69 Skat. it īpaši spriedumu, 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 83. punkts). Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru pasākuma kvalificēšanai par "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē tiek prasīta visu šajā noteikumā paredzēto nosacījumu izpilde. Pirmkārt, to piešķir pati valsts vai no valsts līdzekļiem. Otrkārt, šādi iejaucoties, ir jābūt iespējamībai, ka tiks ietekmēta tirdzniecība starp dalībvalstīm. Treškārt, ar to ir jāsniedz selektīva priekšrocība tās saņēmējam. Ceturtkārt, tai ir jārada konkurences izkropļojumi vai jādraud radīt konkurences izkropļojumus (skat. it īpaši tostarp spriedumu, 2018. gada 28. jūnijs, *Andres* (*Heitkamp BauHolding* bankrots)/Komisija (C-203/16 P, EU:C:2018:505, 82. punkts un tajā minētā judikatūra)).

61. Par valsts atbalstu tiek uzskatītas arī tādas iejaukšanās, kas neatkarīgi no to veida var sniegt tiešas vai netiešas priekšrocības uzņēmumiem[70] vai kas uzskatāmas par saimniecisku priekšrocību, kuru saņēmējs uzņēmums negūtu parastos tirgus apstākļos[71]. Tādējādi saskaņā ar pastāvīgo judikatūru "atbalsta" jēdziens ietver valsts iestāžu piešķirtas priekšrocības, ar kurām dažādos veidos tiek samazināti maksājumi, kuri parasti tiek iekļauti uzņēmuma budžetā un kuri, lai gan nav subsīdijas vārda vistiešākajā nozīmē, ir līdzīgi pēc rakstura, un kuriem piemīt tāda pati ietekme[72].

62. Tāpat saskaņā ar pastāvīgo judikatūru daļējs noteiktas rūpniecības nozares uzņēmumu sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojums ir atbalsts LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, ja šī pasākuma mērķis ir daļēji atbrīvot šos uzņēmumus no maksājumiem, kas izriet no vispārējās sociālā nodrošinājuma sistēmas normālas piemērošanas, un šis atbrīvojums nav attaisnojams ar šīs sistēmas raksturu vai struktūru[73].

63. Attiecībā uz jēdzienu "izdevumi, kas parasti jāsedz no uzņēmuma budžeta" Tiesa uzskatīja, ka nevar izslēgt priekšrocības esamību gadījumā, ja valsts finansē papildu darba samaksu, ko uzņēmumam pēc likuma nav pienākuma maksāt saviem darbiniekiem[74]. Šajā ziņā 2002. gada 12. decembra spriedumā Beļģija/Komisija[75] Tiesa apstiprināja, ka "izmaksas, kas saistītas ar darbinieku atalgojumu, pēc sava rakstura ir jāsedz uzņēmumu budžetam neatkarīgi no tā, vai šīs izmaksas izriet no likumiskiem pienākumiem vai koplīgumiem", un ka apstāklis, ka valsts iejaukšanās no paša sākuma izslēdza jebkādu uzņēmuma atalgojuma izmaksu pieaugumu, "nemaina [konkrētajai] piemaksai parasti veicamo izmaksu raksturu".

64. Turklāt no judikatūras izriet, ka ekonomisku priekšrocību, kas var būt valsts atbalsta pamatā, var piešķirt pat netieši ar tāda pasākuma palīdzību, kas dod tiešu labumu citiem uzņēmumiem vai citiem subjektiem, tostarp fiziskām vai juridiskām personām, kuras neveic nekādu saimniecisko darbību[76]. Tādējādi fakts, ka tiešie individuālā atbalsts saņēmēji ir darba ņēmēji, nav pietiekams, lai pierādītu atbalsta neesamību par labu viņu darba devējam[77].

65. Ņemot vērā šos principus, ir jāizvērtē, vai, uzskatot, ka, īstenojot darba ņēmēju iemaksu atvieglojumu, ko Francijas Republika piešķīrusi zvejniekiem laikposmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim, rezultātā samazinājušies izdevumi, kas parasti jāsedz no viņu budžeta, Komisija strīdīgajā lēmumā, kā tas ir interpretēts šo secinājumu 18.–23. punktā, ir pieļāvusi tiesību kļūdu, kā to apgalvo *Compagnie* un netieši – iesniedzējtiesa.

70 Skat. it īpaši spriedumus, 1964. gada 15. jūlijs, *Costa* (6/64, EU:C:1964:66, 1161. lpp.); 2003. gada 24. jūlijs, *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415, 84. punkts), kā arī 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 65. punkts un tajā minētā judikatūra).

71 Skat. spriedumus, 1996. gada 11. jūlijs, *SFEI* u.c. (C-39/94, EU:C:1996:285, 60. punkts), kā arī 1999. gada 29. aprīlis, Spānija/Komisija (C-342/96, EU:C:1999:210, 41. punkts).

72 Skat. it īpaši spriedumus, 1961. gada 23. februāris, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg*/Augstā iestāde (30/59, EU:C:1961:2, 39. lpp.), un 2017. gada 27. jūnijs, *Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania* (C-74/16, EU:C:2017:496, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).

73 Skat. it īpaši spriedumus, 1974. gada 2. jūlijs, Itālija/Komisija (173/73, EU:C:1974:71, 33. punkts); 1996. gada 26. septembris, Francija/Komisija (C-241/94, EU:C:1996:353, 20.–24. punkts); 1999. gada 5. oktobris, Francija/Komisija (C-251/97, EU:C:1999:480, 36. punkts), kā arī 2002. gada 7. marts, Itālija/Komisija (C-310/99, EU:C:2002:143, 51. punkts).

74 Skat. spriedumus, 2002. gada 12. decembris, Beļģija/Komisija (C-5/01, EU:C:2002:754, 38.–40. punkts), un 2012. gada 11. septembris, *Corsica Ferries France*/Komisija (T-565/08, EU:T:2012:415, 137. punkts), kuros Vispārējā tiesa apgalvoja, ka "atbalsta jēdziens obligāti nenozīmē, ka ir jāuzņemas likumisks pienākums, bet drīzāk to, ka izmaksas, kas parasti ir jāsedz no uzņēmuma budžeta, tiek atvieglotas".

75 C-5/01, EU:C:2002:754, 39. un 40. punkts. 1961. gada 23. februāra spriedumā *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg*/Augstā iestāde (30/59, EU:C:1961:2, 51. lpp.) Tiesa jau ir nospriedusi, ka darba prēmijas, kas tiek maksātas noteiktiem ogļu rūpniecības nozares darbiniekiem, finansējums no valsts līdzekļiem rada viņu atalgojuma palielinājumu, kas mākslīgi samazina attiecīgo uzņēmumu ražošanas izmaksas, un ka šī prēmija tādēļ ir jāuzskata par atbalstu.

76 Skat. spriedumus, 2000. gada 19. septembris, Vācija/Komisija (C-156/98, EU:C:2000:467, 26. un 27. punkts); 2002. gada 13. jūnijs, Nīderlande/Komisija (C-382/99, EU:C:2002:363, 62.–67. punkts); 2011. gada 28. jūlijs, *Mediaset*/Komisija (C-403/10 P, nav publicēts, EU:C:2011:533, 81. punkts), kā arī 2009. gada 4. marts, Itālija/Komisija (T-424/05, nav publicēts, EU:T:2009:49, 132.–139. punkts). Skat. arī LESD 107. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

77 Spriedums, 2012. gada 11. septembris, *Corsica Ferries France*/Komisija (T-565/08, EU:T:2012:415, 137. punkts).

66. Darba ņēmēju sociālās nodrošinājuma iemaksas, tāpat kā darba devēja iemaksas, palīdz noteikt darba izmaksas (vai darba samaksas izmaksas) uzņēmumam, kas sedz visus izdevumus, kuri tam radušies kā atlīdzība par darba ņēmēja darbu. Pirmās no tām maksā darba ņēmējs, un darba devējs tās ieskaita bruto darba samaksā, savukārt otrās izmaksas sedz darba devējs. Darba devējs ir atbildīgs par tādu summu samaksu kompetentajām sociālā nodrošinājuma iestādēm, kas atbilst gan darba devēja iemaksām, gan darba ņēmēja iemaksām. Ja darba devēju sociālo iemaksu atvieglojums var piešķirt tiešu ekonomisku priekšrocību uzņēmumiem, kuri to saņem, ciktāl tas atbilstoši šim atvieglojumam samazina izmaksas, kas šiem uzņēmumiem rodas saskaņā ar tiesisko regulējumu sociālā nodrošinājuma jomā [78], vai tas tā var būt arī attiecībā uz darba ņēmēju iemaksu atvieglojumu?

67. Apstiprinoša atbilde uz šo jautājumu, manuprāt, nevar izrietēt tikai no apgalvojuma, ka šāds atvieglojums samazina darba izmaksas un līdz ar to slogu, kas gulstas uz uzņēmuma naudas līdzekļiem. Ne Francijas valdība, ne Komisija neaprobežojas ar šādu argumentu, lai pamatotu savu nostāju. Šīs ieinteresētās personas faktiski apgalvo, ka apstāklis, ka darba ņēmēju iemaksas darba devējs maksā darba ņēmēja "vārdā", neļauj izslēgt, ka šo iemaksu atvieglojums sniedz tiešu priekšrocību uzņēmumam, kurš no tā gūst labumu, jo, pirmkārt, uzņēmuma pienākums ir pārskaitīt kompetentajām iestādēm summas, kas atbilst minētajām iemaksām, otrkārt, šim atvieglojumam nav tiešas ietekmes uz darba ņēmēja algu, jo darba ņēmējam pēc būtības nav iespējams saņemt visu savu bruto algu pirms darba ņēmēju iemaksu pārskaitīšanas vai to samazināt par mazāku darba ņēmēju iemaksu summu, treškārt, fakts, ka pilnībā vai daļēji tiek sadalīts darba ņēmēju iemaksu atvieglojums, noteikti izriet no uzņēmuma pārvaldības lēmuma un tā sekas nav aizstāt uzņēmumā darba ņēmējus kā atbalsta pasākuma faktiskos saņēmējus.

68. Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, ka, lai gan uzņēmumiem, uz kuriem attiecas pamatlietā aplūkotie atvieglojumi, būtu jāmaksā kompetentajām iestādēm summas, kas ir iepriekš aprēķinātas no to darbinieku algām kā sociālās darba ņēmēju iemaksas, tiem tomēr nebija pienākums atmaksāt šīs iemaksas, jo, kā to apgalvo iesniedzējtiesa un par ko nav strīda starp pamatlietas pusēm, šis pienākums attiecas uz darba ņēmējiem. No šāda viedokļa raugoties, šo uzņēmumu situācija atšķiras no nodokļu samazinājuma par akcīzes nodokli saņēmēja situācijas lietās, kurās tika pasludināts 2016. gada 21. decembra spriedums Komisija/*Aer Lingus* un *Ryanair Designated Activity* (turpmāk tekstā – "spriedums *Ryanair*") [79], uz kuru atsaucas Francijas valdība. Šāda nodeva, kaut arī tā ir paredzēta, lai to pārnestu uz patērētājiem, kuri par to uzņemas ekonomiskās izmaksas, apgrūtina uzņēmuma, kurš ir *tieši* atbildīgs par šo maksājumu, budžetu [80].

69. Otrkārt, fakts, ka pastāv *pienākums izmaksāt* kompetentajām iestādēm summas, kas atbilst darba ņēmēju pabalstiem, pats par sevi neļauj secināt, ka šo iemaksu atvieglojums attiecīgajam uzņēmumam sniedz tiešu priekšrocību, kas var būt līdzvērtīga šī atvieglojuma summai, kā tas, kaut arī citā kontekstā, izriet no 2014. gada 11. septembra sprieduma Grieķija/Komisija [81].

70. Treškārt, apstāklim, ka sociālā nodrošinājuma maksājumu atvieglojumam nav tiešas ietekmes uz uzņēmuma darbinieku atalgojumu, bet tikai ar šo darba devēja veicamo iemaksu priekšnodokļa mehānismu šis atvieglojums var ietekmēt algu līmeni, manuprāt, arī nav izšķirošas nozīmes, ja un ciktāl šāda pārnešana ir jāuzskata par obligātu.

78 Šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 1999. gada 5. oktobris, Francija/Komisija (C-251/97, EU:C:1999:480, 38. punkts).

79 C-164/15 P un C-165/15 P, EU:C:2016:990.

80 Skat. spriedumu *Ryanair*, 98. punkts. Skat. arī ģenerāladvokāta P. Mengoci [*P. Mengozzi*] secinājumus apvienotajās lietās Komisija/*Aer Lingus* un *Ryanair Designated Activity* (C-164/15 P un C-165/15 P, EU:C:2016:515, 74. punkts).

81 T-425/11, EU:T:2014:768, 49.–58. punkts (īpaši 57. punkts), kas apelācijas tiesvedībā ir apstiprināts ar 2015. gada 22. oktobra rīkojumu Komisija/Grieķija (C-530/14 P, nav publicēts, EU:C:2015:727).

71. Tiesiskais pienākums, kas, iespējams, bija noteikts zvejas uzņēmumiem, atskaitīt darbinieku iemaksas, ņemot vērā atvieglojumus, kas piešķirti ar pasākumiem, kuri ir strīdīgā lēmuma priekšmets, šajā lietā ir ļoti pretrunīgs. Lai gan *Compagnie* apgalvo, ka tas, ka uz darbiniekiem minētais atvieglojums netiek pārnests, darba devēju esot pakļāvis kriminālsodam [82], Francijas valdība, pamatojoties uz spriedumu *Ryanair*, apgalvo, ka šāda pārnešana ir uzņēmuma lēmuma rezultāts. Arī iesniedzējtiesa apgalvo, ka uz šo pārnešanu attiecas tiesisks pienākums atbilstoši zvejnieku sociālā nodrošinājuma sistēmas noteikumiem.

72. Tas ir izšķirošs jautājums. Proti, ja uzņēmumiem, uz kuriem attiecas pamatlietā aplūkotais atvieglojums, nebūtu citas iespējas kā tikai to pārnest uz savu darbinieku algām, manuprāt, tos nevarētu uzskatīt par šī atvieglojuma tiešiem saņēmējiem.

73. Spriedums *Ryanair*, uz kuru pamatojas Francijas valdība, neļauj apšaubīt šo secinājumu, bet, gluži pretēji, to apstiprina. Vispirms iesākumā ir jānorāda, ka šim spriedumam šajā lietā apspriestajam jautājumam ir nozīme tikai ierobežotā apmērā, ņemot vērā, ka lieta, kurā tas tika taisīts, attiecās uz atgūšanas pienākuma apjomu, nevis uz atbalsta esamību [83]. Turpinot jāatgādina, ka šajā lietā jautājums bija par to, vai atbalsta apmēra noteikšanas un atgūšanas darbībām, kas izpaudās kā dažu aviosabiedrību akcīzes nodokļa samazinājums, ko Īrija iekasēja par katru pasažieri, kas iekāpis lidmašīnā lidojumam no Īrijas lidostas, bija jāņem vērā fakts, ka nodoklis un līdz ar to priekšrocība, kas izrietēja no šīs samazināšanas, parasti tika pārnesta uz lidmašīnu pasažieriem. Tiesa uz šo jautājumu atbildēja noliedzoši, nepaužot nostāju par to, vai pastāv juridisks pienākums pārnest attiecīgo nodokli [84]. Lai to izdarītu, tā tostarp pamatojās uz iespēju, kāda bija aviosabiedrībām, kuras veica šo pārnešanu, ņemt vērā priekšrocību, ko radīja nodokļa samazinājums, paaugstinot lidojumu biļešu cenu bez nodokļa, kam piemērota samazinātā likme [85]. Līdz ar to pārnest atbalstu ekonomiski, nemainot sākotnējo biļešu cenu, vai to pilnībā vai daļēji saglabāt, palielinot šo cenu, bija aviosabiedrības lēmums par veidu, kādā tā grasījās izmantot tai piešķirto priekšrocību [86].

74. Taču, pieņemot, kā to apgalvo *Compagnie* un iesniedzējtiesa, ka uzņēmumiem, uz kuriem attiecas pamatlietā aplūkotie darba ņēmēju iemaksu atvieglojumi, bija likumisks pienākums pārnest, pat ar atpakaļejošu spēku [87], šo atvieglojumu uz savu darbinieku algām, šo uzņēmumu situācija skaidri atšķīrās no aviosabiedrību situācijas lietā *Ryanair*.

82 *Compagnie* it īpaši atsaucas uz *Cour de cassation, chambre sociale* [Kasācijas tiesas Sociālo lietu palātas] (Francija) 2013. gada 4. decembra spriedumu, Nr. 12-18301 un 12-18302, kurā, pamatojoties uz principu, ko šī tiesa ir noteikusi 1990. gadā, saskaņā ar kuru "darba devēja veiktie atskaitījumi no darbinieku atalgojuma kā sociālās apdrošināšanas iemaksu priekšnodoklis nevar būt lielāki par faktiski veikto iemaksu summu", minētā tiesa noraidīja apelācijas sūdzību, ko bija cēlis zvejas uzņēmums, kas bija ieturējis no jūrnieku algām atsevišķas summas kā darba ņēmēju iemaksas, kaut arī *ENIM* nav likusi maksāt šos priekšnodokļus (jo ministrijas izmeklēšanas rezultātā tika pieņemts lēmums atvieglot darba ņēmēju iemaksas, ņemot vērā naftas cenu kāpuma izraisītās grūtības zvejas nozarē), un nosprieda, ka darba devējam bija pienākums atgriezt šīs summas jūrniekiem.

83 Tiesa savu vērtējumu skaidri attiecināja tikai uz jautājumu par atgūšanu, jo prasītāji nevarēja pierādīt, ka Komisijas lēmums, ar kuru konstatēts atbalsts, bija prettiesisks (skat. it īpaši sprieduma *Ryanair* 94., 98. un 99. punktu).

84 Šis jautājums ir aplūkots ģenerāladvokāta P. Mengoci secinājumos apvienotajās lietās Komisija/*Aer Lingus* un *Ryanair Designated Activity* (C-164/15 P un C-165/15 P, EU:C:2016:515, 72. punkts).

85 Skat. sprieduma *Ryanair* 104. punktu.

86 Skat. it īpaši sprieduma *Ryanair* 101. un 102. punktu.

87 Ir svarīgi atzīmēt, ka nav izslēgts, ka attiecīgie atvieglojumi vismaz daļēji attiecās uz summām, kuras uzņēmumi jau bija iepriekš aprēķinājuši par to darbinieku algām pēc pilnas likmes un kuras vēl bija jāizmaksā kompetentajām iestādēm (atgādināšu, ka apkārtraksti, kuros bija paredzēti atvieglojumi, bija datēti ar 2000. gada 15. aprīli un 13. jūliju un attiecās uz laikposmu no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim). Šādā gadījumā pasākums vismaz formāli attiektos uz uzņēmumu parādu sociālā nodrošinājuma iestādēm, nevis uz pašām darba ņēmēju iemaksām. Pat pieņemot, ka šāda konfigurācija būtu varējusi izslēgt darba devēja pienākumu ar atpakaļejošu spēku pārnest atvieglojumus uz saviem darba ņēmējiem, ne Francijas Republika, ne Komisija nav apgalvojušas, ka attiecīgajiem pasākumiem ir šāds raksturs. Katrā ziņā tas nekādi neizriet no strīdīgā lēmuma.

75. Protams, minētie atvieglojumi varēja sniegt šiem uzņēmumiem iespēju pārskatīt savu darbinieku neto algas, kā to apgalvo Francijas valdība. Tomēr es neuzskatu, ka varētu nopietni apgalvot, ka uzņēmuma, kurš ir pakļauts ļoti konkurētspējīga tirgus ierobežojumiem, rīcības brīvība paaugstināt savas cenas ir salīdzināma ar darba devēja rīcības brīvību samazināt savu darbinieku bruto algas, lai gūtu labumu no darba ņēmēju iemaksu samazināšanas, vēl jo vairāk tādos apstākļos kā pamatlietā, kad atvieglojums tika piešķirts tikai uz sešiem mēnešiem.

76. Katrā ziņā Komisija strīdīgajā lēmumā nav ņēmusi vērā ne šādas rīcības brīvības realitāti, ne arī iepriekš juridiska pienākuma esamību pat ar atpakaļejošu spēku pārnest uz zvejas uzņēmumu darbinieku algām darba ņēmēju iemaksu atvieglojumus, secinot, ka pastāv atbalsts, kura mērķis ir šis atvieglojums un kurš sniedz tiešu labumu šiem uzņēmumiem. Tomēr, neņemot vērā vismaz šos abus faktorus, Komisija, manuprāt, nevarēja izdarīt šādu secinājumu.

77. Lai gan ir taisnība, ka ne Francijas Republika, ne arī neviena ieinteresētā persona LESD 108. panta 2. punkta izpratnē formālās izmeklēšanas procedūras, kuras rezultātā tika pieņemts strīdīgais lēmums, laikā neapstrīdēja pamatlietā aplūkoto atvieglojumu atbalsta raksturu, Komisijai tomēr ir jāsniedz pierādījumi par valsts atbalsta esamību LESD 107. panta 1. punkta izpratnē. It īpaši no Tiesas judikatūras attiecībā uz pierādījumu iegūšanas valsts atbalsta jomā principiem izriet, ka Komisijai attiecīgo pasākumu izmeklēšanas procedūra ir jāveic rūpīgi un objektīvi, lai galīgā lēmuma, ar kuru tiek konstatēta atbalsta esamība un attiecīgā gadījumā – tā nesaderība vai prettiesiskums, pieņemšanas brīdī tās rīcībā būtu cik vien iespējams pilnīgākie un ticamākie pierādījumi, lai to izdarītu [88].

78. Ir jāuzsver, ka iepriekš minētie apsvērumi neizslēdz, ka pamatlietā aplūkotais darba ņēmēju iemaksu atvieglojums ir devis netiešu priekšrocību uzņēmumiem, uz kuriem attiecas šie pasākumi, piemēram, kā norāda *Conseil d'État*, lielāka pievilcība, ņemot vērā lielāku darba samaksu, ko darbinieki saņēma sešus mēnešus, vai arī iespēja šajā laikposmā veikt pieņemšanu darbā ar zemākām bruto algām un vispārīgi samazināt izmaksas par ražošanu vai ražīgumu.

79. Tomēr, manuprāt, no strīdīgā lēmuma, it īpaši no tā 55. apsvēruma, skaidri izriet, un Komisija to ir apstiprinājusi gan rakstveida, gan mutvārdu apsvērumos Tiesā, ka identificētā priekšrocība nebija netieša peļņa, bet gan fakts, ka šie uzņēmumi bija atbrīvoti no izdevumiem, kas tiem parasti būtu jāuzņemas, jo tiem bija jāmaksā mazākas darba ņēmēju iemaksas [89]. Pretējā gadījumā Komisijai vismaz bija jāprecizē šādas netiešas priekšrocības raksturs [90].

80. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es ierosinu Tiesai pasludināt strīdīgo lēmumu par spēkā neesošu, ciktāl tajā par valsts atbalstu ir kvalificēta darba ņēmēju iemaksu atvieglojumu, ko Francijas Republika piešķīrusi zvejniekiem laikposmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim, samazināšana.

88 Skat. it īpaši spriedumus, 2014. gada 3. aprīlis, Francija/Komisija (C-559/12 P, EU:C:2014:217, 63. punkts), un 2018. gada 19. septembris, Komisija/Francija un *IFP Énergies nouvelles* (C-438/16 P, EU:C:2018:737, 110. punkts).

89 Šī iemesla dēļ es uzskatu, ka precedenti, kurus Komisija minējusi tiesas sēdē, ciktāl tie visi attiecas uz situācijām, kurās attiecīgie uzņēmumi ir tikuši atzīti par netiešiem pieņemto pasākumu saņēmējiem par labu saviem darba devējiem, nav atbilstīgi. Lēmums, kas minēts Komisijas rakstveida apsvērumos, arī nav atbilstošs, jo šajā lēmumā konstatētais atbalsts ietvēra maksājamā PVN parāda samazināšanu, ko uzņēmums bija parādā, jo bija nelikumīgi piemērojis PVN atbrīvojumus dažiem darījumiem.

90 Kā to Komisija precizēja lietās, kurās tika pasludināts 2000. gada 19. septembra spriedums Vācija/Komisija (C-156/98, EU:C:2000:467) (skat. arī ģenerāladvokāta A. Sadžo [*A. Saggio*] secinājumus šajā lietā (C-156/98, EU:C:2000:47, 22. punkts)); 2002. gada 13. jūnijs, Nīderlande/Komisija (C-382/99, EU:C:2002:363, 63. punkts); 2011. gada 28. jūlijs, *Mediaset*/Komisija (C-403/10 P, nav publicēts, EU:C:2011:533, 63. punkts), kā arī 2009. gada 4. marts, Itālija/Komisija (T-424/05, nav publicēts, EU:T:2009:49, 136. punkts). Skat. arī 2012. gada 11. septembra spriedumu *Corsica Ferries France*/Komisija (T-565/08, EU:T:2012:415, 137. un nākamie punkti), kurā Vispārējā tiesa, pārmetot Komisijai, ka tā nav kvalificējusi par atbalstu valsts iejaukšanos par labu noteiktu uzņēmumu bijušajiem darbiniekiem, cenšas identificēt netiešas ekonomiskas priekšrocības esamību šiem uzņēmumiem.

3. Par otro prejudiciālo jautājumu

81. Ja Tiesa, kā es to ierosinu, nolemtu atzīt strīdīgā lēmuma daļēju spēkā neesamību, uz otro prejudiciālo jautājumu nebūtu jāatbild. Tātad šo jautājumu es īsumā aplūkošu pakārtoti gadījumā, ja mans priekšlikums netiek pieņemts.

82. Kā jau esmu norādījis šo secinājumu 79. punktā, priekšrocība, ko Komisija ir identificējusi strīdīgajā lēmumā, ir tā, ka attiecīgajiem uzņēmumiem kompetentajām iestādēm ir jāsamaksā summa, kas ir zemāka par darba ņēmēju iemaksām. Tātad atgūšanai loģiski ir jāattiecas uz summu, kas atbilst starpībai starp iemaksām atbilstoši standarta likmei un iemaksām ar samazinātu likmi.

83. Tādējādi, ja Tiesa nolemtu neizskatīt jautājumu par strīdīgā lēmuma spēkā esamību, kas apskatīts šo secinājumu 60.–80. punktā, vai pēc šī jautājuma izvirzīšanas pēc savas ierosmes tā nolemtu par labu šī lēmuma spēkā esamībai, tā, manuprāt, varētu tikai secināt, ka uzņēmumiem, uz kuriem attiecas pamatlietā aplūkotie atvieglojumi, ir jāatmaksā visi minētie atvieglojumi.

84. Jautājumā par to, vai un kādā mērā uzņēmumi, kas saņem atbalstu, šo atvieglojumu ir pārnesuši uz saviem darbiniekiem, šādā kontekstā būtu jāņem vērā tikai jautājums par atgūšanu, kam saskaņā ar spriedumā *Ryanair* sniegto informāciju, nav nozīmes [91].

85. Tāpat nav nozīmes 2014. gada 13. februāra spriedumam *Mediaset* [92], uz kuru balstās *Compagnie*. Šajā spriedumā Tiesa ir apstiprinājusi, pirmkārt, ka tad, kad Komisija, saskaroties ar atbalsta shēmu, nevar precīzi identificēt individuālo saņēmēju saņemto atbalsta summu, katra šī atbalsta saņēmēja īpašie apstākļi var tikt novērtēti tikai atbalsta atgūšanas stadijā un, otrkārt, ka valsts tiesai, ja tā to izskata, ir jālemj par atgūstamā atbalsta summu, ņemot vērā visus šos apstākļus, un nevar izslēgt, ka, ņemot vērā visus šos apstākļus, minētās tiesas veiktie aprēķini uzrādītu atgūstamā atbalsta summu nulles vērtībā.

86. Pamatlietā, kurā tika taisīts minētais spriedums, runa bija par atbalsta atgūšanu subsīdijas veidā noteiktu preču iegādei, kas *netieši* sniedza priekšrocības saimnieciskās darbības subjektiem, kuri darbojās, sniedzot pakalpojumus saistībā ar subsidēto preču izmantošanu. Tādējādi kvantificēšana nozīmēja sarežģītus aprēķinus, lai identificētu netiešo priekšrocību, ko šie saimnieciskās darbības subjekti bija saņēmuši subsidēto preču pārdošanas pieauguma dēļ.

87. Savukārt strīdīgajā lēmumā, kā jau esmu norādījis, ir identificēta tieša priekšrocība uzņēmumiem, uz kuriem attiecas pamatlietā aplūkotie atvieglojumi, kas izpaužas kā atbrīvojums no tādu maksājumu veikšanas, kuri tiem parasti būtu jāsedz. Kā Tiesa ir nospriedusi 2014. gada 13. februāra spriedumā *Mediaset* [93], lai nodrošinātu tāda Komisijas lēmuma izpildi, ar kuru atbalsta shēma atzīta par nelikumīgu un nesaderīgu ar iekšējo tirgu un pieprasīta tā atgūšanu, valsts tiesai šis lēmums ir saistošs.

88. Visbeidzot, lai kāds arī būtu Tiesas pieņemtais risinājums, strīdīgajā lēmumā norādīto uzņēmumu darbiniekiem nekādā gadījumā nevarēs pieprasīt atmaksāt pamatlietā aplūkoto atbalstu.

89. Pamatojoties uz visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem, gadījumā, ja Tiesa nepiekristu manam ierosinājumam atzīt strīdīgā lēmuma spēkā neesamību, es ierosinu uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka uzņēmumi, kas saņēma darba ņēmēju iemaksu atvieglojumus, kuri ar strīdīgo lēmumu tika atzīti par nesaderīgiem ar kopējo tirgu, ir jāuzskata par tādiem, kas ir saņēmuši atbalstu no visiem šiem atvieglojumiem.

91 Skat. sprieduma *Ryanair* 99. punktu.

92 C-69/13, EU:C:2014:71, 22. un 35.–37. punkts.

93 C-69/13, EU:C:2014:71, 32. punkts un rezolutīvās daļas 1) punkts.

IV. Secinājumi

90. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz *Conseil d'État* (Francija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem ierosinu atbildēt šādi:

Komisijas Lēmuma 2005/239/EK (2004. gada 14. jūlijs) par dažiem atbalsta pasākumiem akvakultūras produktu ražotājiem un zvejniekiem, ko īsteno Francija, 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka par valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar kopējo tirgu, saistībā ar šī lēmuma 4. punktā minēto atgūšanas rīkojumu ir uzskatāms arī Francijas Republikas piešķirtais darba ņēmēju iemaksu atvieglojums zvejniekiem laikposmā no 2000. gada 15. aprīļa līdz 15. oktobrim.

Šis lēmums nav spēkā, ciktāl tajā minētais atvieglojums ir kvalificēts par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.